

דו"ח סקר נגישות בעכו העתיקה – אוגוסט 2020

אדר' יעל דניאלי להב – מורשה לנגישות

טל. 054-4354096 | דוא"ל la-yael@zahav.net.il

המרכז הישראלי לנגישות

שירותים קהילתיים
לאנשים עם צרכים מיוחדים (ע"ר)
רח' יד חרוצים 11, א.ת. תלפיות
ת.ד. 53105, ירושלים 9153002
טל. 02-6720157/8 פקס. 02-6725208
shekel@shekel.org.il
www.shekel.org.il

ONE OF A KIND EXPERIENCE

MUST SEE

- 1 The "Ramhal" Synagogue & Visitors Center...F/4
- 2 Moat Garden.....C/8
- 3 Enchanted Garden.....C/6
- 4 Mausoleum.....D/8
- 5 Lighthouse.....H/2
- 6 Hospitaller Fortress (Knights Halls).....C/5
- 7 Tower of the Flies.....I/7
- 8 Templars Tunnel (Entrance/Exit).....H/4/H/2
- 9 Saraya.....D/5
- 10 Port & Marina.....H/4-6
- 11 Plan Port.....H/1/3
- MUSEUMS
- 17 Treasures in the Wall (Ethnographic Museum).....B/8
- 18 Al-Basha Turkish Bath House.....D/5
- 19 Underground Prisoners Museum.....C/4
- 20 Olashi Art Museum.....C/5
- CITY GATES
- 22 Sea Gate.....H/4
- 23 Land Gate.....E/8
- BURJES (TOWERS & FORTRESSES)
- 26 Burj Al-Hazna (Treasury Tower).....C/5
- 27 Burj Al-Sultan.....F/6-7
- 28 Burj Al-Commander.....B/8-9
- 29 Burj Al-Karim.....A/3
- 30 Kapo Burj (Tower Gate).....E/8
- 31 Burj Al-Khalid.....F-G/1-2
- 32 Burj Sanjak (Flag Tower).....I/2
- PROMENADES
- 33 Eastern Sea Wall Promenade.....F-G/6-7
- 34 Eastern Land Wall Promenade.....C-D/8
- 35 Sea Wall Promenade.....H/2-3
- 36 Napoleon Walk.....A-B/4-7
- 37 Western Sea Wall Promenade.....F/2-B/3
- KHANS (INNS)
- 38 Khan El-Omdan (Pillars' Inn) & Clock Tower (closed).....G-H/4
- 39 Khan Al-Franj (Franks' Inn).....F/5
- 40 Khan A-Shawarda (Merchant's Inn).....E/6-7
- 41 Khan Al-Shuna (Grain Inn).....G/3-4
- MARKETS (SUUK)
- 43 Turkish Bazaar.....D/5-6
- 44 City Market Street.....G/4-E/6
- 45 White Market (Suik al Abiad).....D/6-7
- 46 Covered Market (Suik al Atem).....D/6
- INFORMATION
- 48 Entrepreneur's House.....G/2
- 49 Visitors Center - Akko.....B-C/6
- 50 Tourist Info - JNF - Western Gallies.....E/6
- CHURCHES
- 54 Maronite Church.....G/3
- 55 Franciscan Church.....F/5
- 56 St. Andrew Church.....G/2

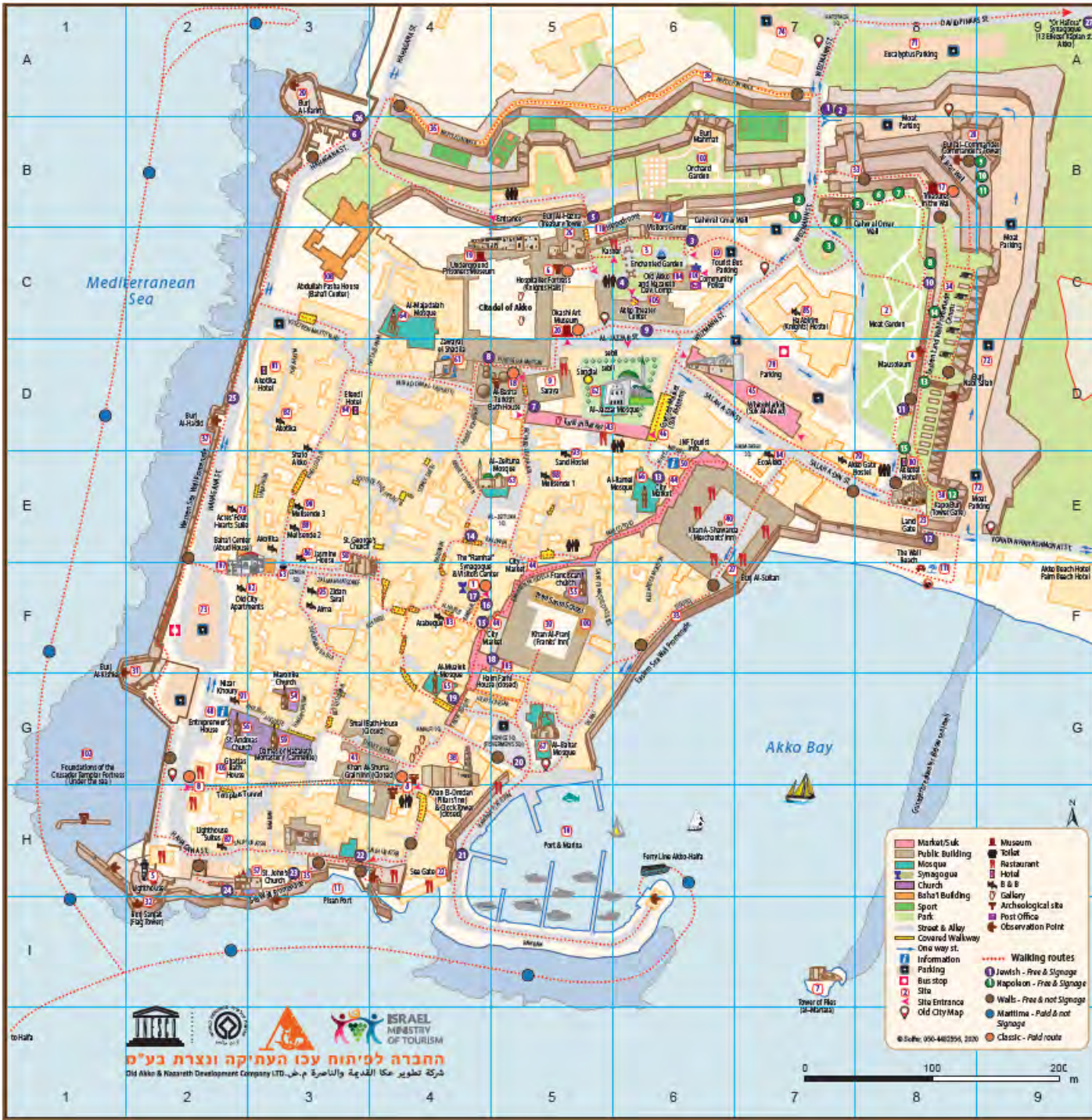
- 57 St. John's Church.....H/3
- 58 St. George's Church.....E-F/3
- 59 Dames of Nazareth Monastery (Carmelite).....G/3
- MOSQUES
- 61 Zawyat al Shadia (Sufi Center).....D/4
- 62 Al-Jazzar Mosque (underground water reservoir-closed).....D/5-6
- 63 Al-Zeltuna Mosque.....E/5
- 64 Al-Majdalah Mosque.....C/4
- 65 Al-Mualek Mosque.....G/4
- 66 Al-Ramel Mosque.....E/6
- 67 Al-Bahar Mosque.....G/5
- PARKING LOTS
- 69 Tourists Bus Parking.....C/6-7
- 70 Parking.....D/7
- 71 Parking.....A/8
- 72 Moat Parking.....B-E/9
- 73 Parking.....F/2
- 74 Parking.....A/7
- HOTELS / GUEST HOUSES/HOSTELS
- 78 Acres' Four Hearts Suite.....E/2
- 79 Akko Gate Hotel.....E/7-8
- 80 Akkotel Hotel.....E/8
- 81 Akotika.....D/3
- 82 Akotika.....E/2
- 83 Arabesque.....F/4
- 84 EcoAkko.....E/7
- 85 HaAbirim (Knights) Hostel.....C-D/7
- 86 Jasmine House.....E/3
- 87 Lighthouse Suite.....H/2
- 88 Meisende 1.....D/5
- 89 Meisende 2.....E/2
- 90 Meisende 3.....E/2
- 91 Nizar Khoury Guest House.....G/2,3
- 92 Old City Apartments.....F/2
- 93 Sand Hotel.....E/5
- 94 Efendi Hotel.....D/3
- 95 Zidan Saral Suite.....F/3
- MISCELLANEOUS
- 100 Terra Santa School.....E/6
- 101 Community Police.....B,C/6
- 102 Foundations of the Crusader Templar Fortress.....H/1
- 103 Haim Farhi House (closed).....F/5
- 104 Old Akko and Nazareth Development Company.....C/5
- 105 Akko Theater Center.....C/5
- 106 Ghattas Bath House.....H/3
- 107 Baha'i Center (Abud House).....F/2
- 108 Abdullah Pasha House.....C/2
- 109 Orchard Garden.....B/5
- 110 Hippodrome.....B/5
- 111 The Wall Beach.....E-F/8

Visitors and Ticket Purchasing Center-Akko

By utilizing our services you can organize full day attractions in Akko, guided tours, hotels, rooms and various other activities tickets for individuals and groups

1-700-70-80-20

📍 Weizman St. 1, Akko 📞 04-9956706/7 🌐 info@akko.org.il 🌐 www.akko.org.il

מסלול חומות ומלחמות

מסלול נפוליאון

מסלול חוצה עכו

חאנים וארמונות

אומדן מחירים לביצוע 10 סוגים של התאמות נגישות אופייניות למרחב הציבורי בעכו העתיקה.

מחושב לפי מנות של 10 יחידות מכל סוג, למעט הרמפה ליד החמאם הטורקי שהיא אחת ויחידה. סה"כ כ- 400,000 ₪ כולל מע"מ

תאור	יחידה	כמות	מחיר ליחידה	סה"כ
הספקה והתקנה מאחז יד "יחיד" למהלך מדרגות באורך 2.20 מ'. בגובה 90 ס"מ, בקוטר 40 מ"מ ובעובי דופן 2 מ"מ, עמודים בקוטר 50 מ"מ ובעובי דופן 3 מ"מ ממתכת מגולוון צבוע בתנור. העבודה תכלול: קידוחים ברצפה בעומק 30 ס"מ וביטון, רוזטות, כיפוף קצוות ללא ריתוכים, פינות מעוגלות, קצוות אטומים מלוטשים לרצף אחיד וכל החומרים הנדרשים לעבודה מושלמת על פי הפרטים והתוכניות.	י"ח	10.00	1,500.00	15,000.00
הספקה והתקנה מאחז יד "כפול" למהלך מדרגות באורך 1.90 מ'. בגובה 90 ס"מ, בקוטר 40 מ"מ ובעובי דופן 2 מ"מ, עמודים בקוטר 50 מ"מ ובעובי דופן 3 מ"מ ממתכת מגולוון צבוע בתנור. העבודה תכלול: קידוחים ברצפה בעומק 30 ס"מ וביטון, רוזטות, כיפוף קצוות ללא ריתוכים, פינות מעוגלות, קצוות אטומים מלוטשים לרצף אחיד וכל החומרים הנדרשים לעבודה מושלמת על פי הפרטים והתוכניות.	י"ח	10.00	3,000.00	30,000.00
הספקה והתקנה מאחז יד לרמפה באורך 23.0 מ'. בגובה 90 ס"מ, בקוטר 40 מ"מ ובעובי דופן 2 מ"מ, עמודים בקוטר 50 מ"מ ובעובי דופן 3 מ"מ ממתכת מגולוון צבוע בתנור. העבודה תכלול: קידוחים ברצפה בעומק 30 ס"מ וביטון, רוזטות, כיפוף קצוות ללא ריתוכים, פינות מעוגלות, קצוות אטומים מלוטשים לרצף אחיד וכל החומרים הנדרשים לעבודה מושלמת על פי הפרטים והתוכניות.	מ.א	46.00	750.00	34,500.00
בניית רמפה ודופן מאבן על פי הסוג הקיים כולל פסים נגד החלקה (על יפ הנחיות יועץ הבטיחות). גבולות העבודה מהקיר הדרומי ועד לתעלת ניקוז קיימת (אין לפגוע בתווי תעלת הניקוז). מידות הרמפה: אורך 22.00 מ', ברוחב עד 1.30 מ' (ברוטו, בשיפוע 11% אחוז) הפרש גובה משוער 2.40 מ'. העבודה תכלול: מדידת התוואי הקיים ע"י מודד מוסמך, הכנת תוכנית לפי גבהים לאישור יועצת הנגישות. חפירה - לפני תחילת החפירה על הקבלן לדאוג לחיזוקים ולמניעת נזק לעמודי הפרגולה ולכל אלמנט בדאזוןר העבודה. עבודות חפירה זהירה בידיים או בכלים מכנים מותרת עד 30 ס"מ החפירה תבוצע בפיקוח צמוד של רשות העתיקות, חיותכים יבוצעו עם מסור יהלום עם מים למניעת אבק. פינוי פסולת לרמסה לאתר מורשה ושמירת אזור נקי בכל מהלך העבודה. יציקת יסוד מבטון מזויין מבטון ב-300 בניית קיר אבן בצד אחד כולל זיון / חיפוי דופן קירות קיימים. ביצוע הגנות על קיר עתיק קיים לפני מילוי במצעים עם לוחות קלקר קשיח בעובי 2 ס"מ עד למיפס פני הריצוף (על פי הנחיות רשות העתיקות). מילוי במצעים סוג א' כולל הרטבה והידוק עד למיפס תחתית משטח הבטון. ביצוע הגנות לקירות עתיקים (המעבר) תעלת ניקוז ומדרגות (לפני יציקת בטון ע"י כיסוי אטום ללא פגיעה בקירות) על פי הנחיות רשות העתיקות). יציקת משטח בטון מזויין מב - 30 בעובי 10 ס"מ על גבי נילון בעובי 3 מ"מ. ריצוף מאבן בעובי 5 ס"מ במידות שונות מסוג הקיים על גבי חול וטיט כולל מילוי פוגות למפס אחיד והתחברות לריצוף הקיים מישני צידי הרמפה, הסדרת תעלת ניקוז במקומות שהפרשי הגובה מעל הרמפה לעבודה מושלמת.	קומפלט	1.00	130,000.00	130,000.00

אומדן מחירים לביצוע התאמות נגישות במרחב הציבורי בעכו העתיקה. - המשך
מחושב לפי מנות של 10 יחידות מכל דבר, למעט הרמפה ליד החמאם הטורקי שהיא אחת ויחידה.

תאור	יחידה	כמות	מחיר ליחידה	סה"כ
מעברים נגשים בתעלת הניקוז - יצירת מעברים בשיפוע עד 2% למעבר חלק לכיסא גלגלים מצד לצד של התעלה. העבודה תכלול: פירוק ופינוי ריצוף קיים בשטח 4.0 מ"ר הספקה והנחה ריצוף במידות על פי הקיים ובעובי 5 ס"מ על גבי טיט בשיפוע עד 2% לכיוון התעלה	קומפלט	10.00	4,000.00	40,000.00
הנמכת מדרכה למעבר נגיש עם פסי אזהרה לעיוורים העבודה תכלול: פירוק והרכבה אבן שפה וריצוף משתלבת בשטח 10 מ"ר, הנחת אבן שפה למפלס גובה האספלט, הנחת הריצוף קיים כולל הספקה והנחה ריצוף לעיוורים בגוון שחור במידות 20/20 עלפי הנחיות יועצת הנגישות לפי השיפועים החדשים כולל כל העבודות ההכנה הנדרשות חפירה, הידוק, יסוד מבטון וכל הנדרש לעבודה מושלמת.	קומפלט	10.00	4,500.00	45,000.00
בנית רמפה ודפנות מאבן בעובי 5 ס"מ במידות על פי הסוג הקיים בגובה 20 ס"מ, ברוחב 90 ס"מ, באורך עד 2.0 מ' ובשיפוע עד 12% כולל פסים נגד החלקה על פי הנחיות יועצת הבטיחות. העבודה תכלול פירוק ריצוף קיים, הכנת השטח למפלסים חדשים הספקה והנחה ריצוף עם טיט ביצוע דפנות מאבן ופוגות וכל החומרים הנדרשים לעבודה מושלמת.	קומפלט	10.00	4,000.00	40,000.00
בנית מהלך מדרגות חדשות מאבן במידות גובה 14-12 ס"מ ובאורך משתנה סוג האבן על פי הקיים כולל פס אזהרה והחלקה טמון במדרגה ברוחב 3 ס"מ ומעומק 1.0 ס"מ בגוון על פי הנחיות יועצת הנגישות. העבודה תכלול: פירוק ופינוי ריצוף/ מדרגות קיימים, הספקה והנחה מדרגות אבן על גבי יסוד מבטון ובנית דפנות מאבן כולל פוגות לעבודה וכל החומרים הנדרשים לעבודה מושלמת.	מ.א	1.00	1,500.00	1,500.00
סבכות נגישות הספקה והרכבה סבכות נגישות במידות 93/42 ס"מ מרווח בין שלבים עד 13 מ"מ "חברת מנשה ברוך בע"מ". או ש"ע העבודה תכלול: פירוק ופינוי סבכה קיימת, הספקה הרכבה והתאמת סבכה חדשה למפלס התעלה וכל העיבודים והחומרים הנדרשים לעבודה מושלמת	י"ח	1.00	2,000.00	2,000.00
ספסלים הספקה והעמדה ספסלים מבטון מושב ומסעד יד מבטון (ללא משענת) בגוון אפור מדגם שרונה 180 תוצרת חברת וולפמן על מפוזרים באתר על פי הנחיות יועצת הנגישות. או ש"ע	י"ח	1.00	3,500.00	3,500.00
		סה"כ		341,500.00
		מע"מ	17%	58,055.00
		סה"כ כולל מע"מ		399,555.00

חקיקת הנגישות שחלה על המרחב הציבורי בעכו העתיקה

- ❖ **אחריות וסמכות** - החקיקה הישראלית מחייבת את המחזיקים במקום קיים המיועד לשימוש הציבור להנגיש אותו לאנשים עם מוגבלות. הוראות הביצוע בחקיקת הנגישות הישראלית מרשמיות – דהיינו התקנות והתקנים קובעים היכן יבצעו נגישות, מתי היא תבוצע (לוחות זמנים), באיזה אופן תבוצע הנגישות ומי מוסמך לקבוע זאת, מי יממן את עלות הביצוע ולמי תהיה סמכות לבדוק, לבקר, לאכוף ולאשר את הנגישות.
- ❖ **תקנות ותקנים** - המרחב הציבורי בעיר העתיקה של עכו הוא מקום קיים כהגדרתו בחקיקת הנגישות הישראלית. חלות עליו תקנות נגישות לפי "חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות 1998" ות"י 1918 חלקים 1, 2, 4, 6.
- ❖ **פטור מביצוע התאמת נגישות מסוימת** - המחוקק מכיר בכך שלא תמיד ניתן לבצע את הוראות תקנות הנגישות כלשונן. למחזיק במקום מותר לבקש פטור מביצוע התאמת נגישות מסוימת שהוא חייב בה ובלבד שמתקיימים בו אחד משלושה תנאים:
 1. הנגישות עלולה לפגוע באופן מהותי בערכי תרבות טבע ונוף שיש במקום, ובלבד שהם נכללים בתכנית רשמית לשימור.
 2. לא ניתן לבצע את התאמות הנגישות שנקבעו בתקנות מחשש לפגיעה ביציבות המבנה, או שאין די מקום לביצוען, או שהוראות מרחביות בתכנית מתאר מפורטת שחלה במקום לא מאפשרות את ביצוע התאמת הנגישות המבוקשת (כגון שלא ניתן לקבל היתר לבניה).
 3. רק גופים שפחות משליש מתקציבם מגיע מקופת הציבור (המדינה או הרשות המקומית) רשאים לטעון שנטל הנגישות כבד עליהם.

תכולת סקר הנגישות במרחב הציבורי של עכו העתיקה יולי - אוגוסט 2020

- ❖ שערי העיר בחומת היבשה ברחוב ההגנה, רחוב ויצמן, רחוב יונתן החשמונאי והמשכו ברחוב סלאח-א-דין;
- ❖ רחובות ודרכים רשמיות לכלי רכב, לרבות לאוטובוסים, משערי העיר ועד לנמל;
- ❖ רחובות ושבילים להולכי רגל, לרבות רחובות שמגיעים אליהם כלי רכב אף שלא נועדו לכך;
- ❖ דרכים ומעברים בבעלות פרטית שיש בהם זיקת הנאה רשמית לציבור;
- ❖ כיכרות וגינות ציבוריות;
- ❖ מגרשי חניה לציבור, ומקומות המיועדים לחניה של תושבים;
- ❖ תחנות לתחבורה ציבורית.

תנועה ברכב, וחניה

חניון החפיר. החניה לנכים קרובה לכניסה, הסימון בסדר. בהתחשב בביקוש היה צריך להקצות עוד חניה לנכים.
וגם לסדר להם הסעה ברכב נגיש אל יעדי הביקור בעיר העתיקה, בתדירות סבירה, גם מכאן וגם משם.

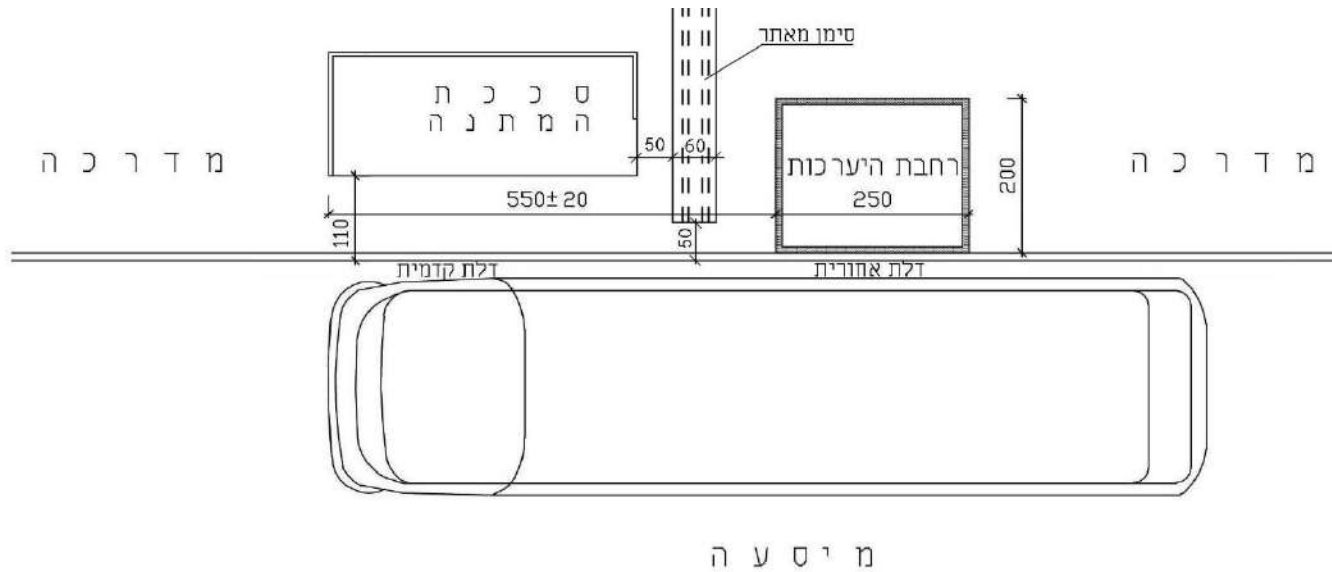
**רק תחנת אוטובוס אחת
ויחידה פעילה בתוך העיר
העתיקה. הנגישות אליה
לוקה בחסר. גם התחנה
עצמה לא מספיק נגישה.**

המדרכה לא נוחה למעבר, אין הליכה רציפה;
רחבת ההיערכות לא עונה לדרישות;
אין מספיק מקום המתנה מוגן מגשם ורוח;
עמוד התאורה מפריע מאד למעבר;
השילוט בתחנה לוקה בחסר;
הסימנים לעיוורים במעברי החציה בסביבת התחנה לוקים בחסר;

ת"י 1918 חלק 2, סעיף 2.9.3

**לצורך התארגנות ותמרון של אדם בכיסא
גלגלים במעבר מהמדרכה אל אוטובוס,
תהיה על המדרכה רחבת היערכות.**

20 א – תחנת אוטובוס עם סכנת המתנה

**רחבת היערכות תסומן בהיקפה בפס שרוחבו 8
ס"מ לפחות שיהיה בגוון שונה מגון המשטחים
הסמוכים. נוסף על כך תתאים רחבת היערכות
לדרישות אלה:**

**רחבת היערכות בתחנת אוטובוס שבה מוצבת
סכנת המתנה תמוקם בצמוד לשפת המדרכה
ובסמוך לסככה, בצד שממנו מגיע האוטובוס
ובמרחק שאינו גדול מ-20) 550 ס"מ מהקצה
המרוחק של הסככה, כמתואר בציור 20א.
מידות רחבת היערכות לא יהיו קטנות מ-250
ס"מ לאורך המדרכה ומ-200 ס"מ לרוחבה.**

צולם בימי קורונה, בבוקר, חלק מהחנויות עוד לא נפתחו. בימים כתיקונם העומס כפול ומכופל. המכוניות החונות חוסמות את הגישה למדרכות. אין נתונים על ביקוש לחניה מוגשת לנכים. סביר להניח שיש מחסור. ברח' סלאח ר-דין אין הנמכות מדרכה. המדרכות בנויות ברוחב סביר. חבל שמתקנים, עמודים, וסחורה חוסמים את המעבר.

מכוניות נמצאות בכל מקום. גם ברחובות שרק נהג מיומן במיוחד יכול להידחס בהם. הרכב החונה חוסם את המעבר לבעלי קלנועיות, כיסאות גלגלים, הליכונים, ועגלות. הולכי על שתיים נטולי מכשירי ניידות נדחקים ביניהם, מוצאים לעצמם מעבר.

רשות מקומית חייבת לספק למי שמחזיק בתג חניה לרכב נכה חניה
ברחוב, במרחק סביר מהבית. הסייג – לבעל התג יש נכות של 60%
בסעיף ניידות. אין הגבלת גיל, בעל התג לא חייב להיות זה שנוהג ברכב.

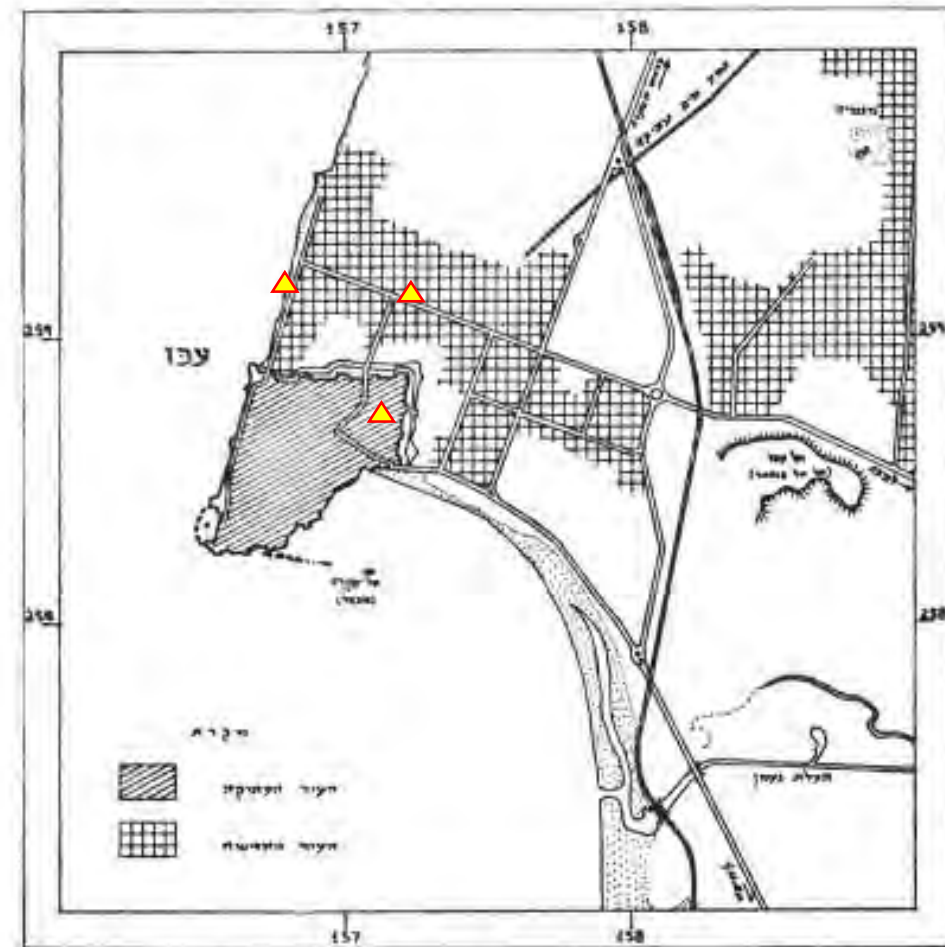
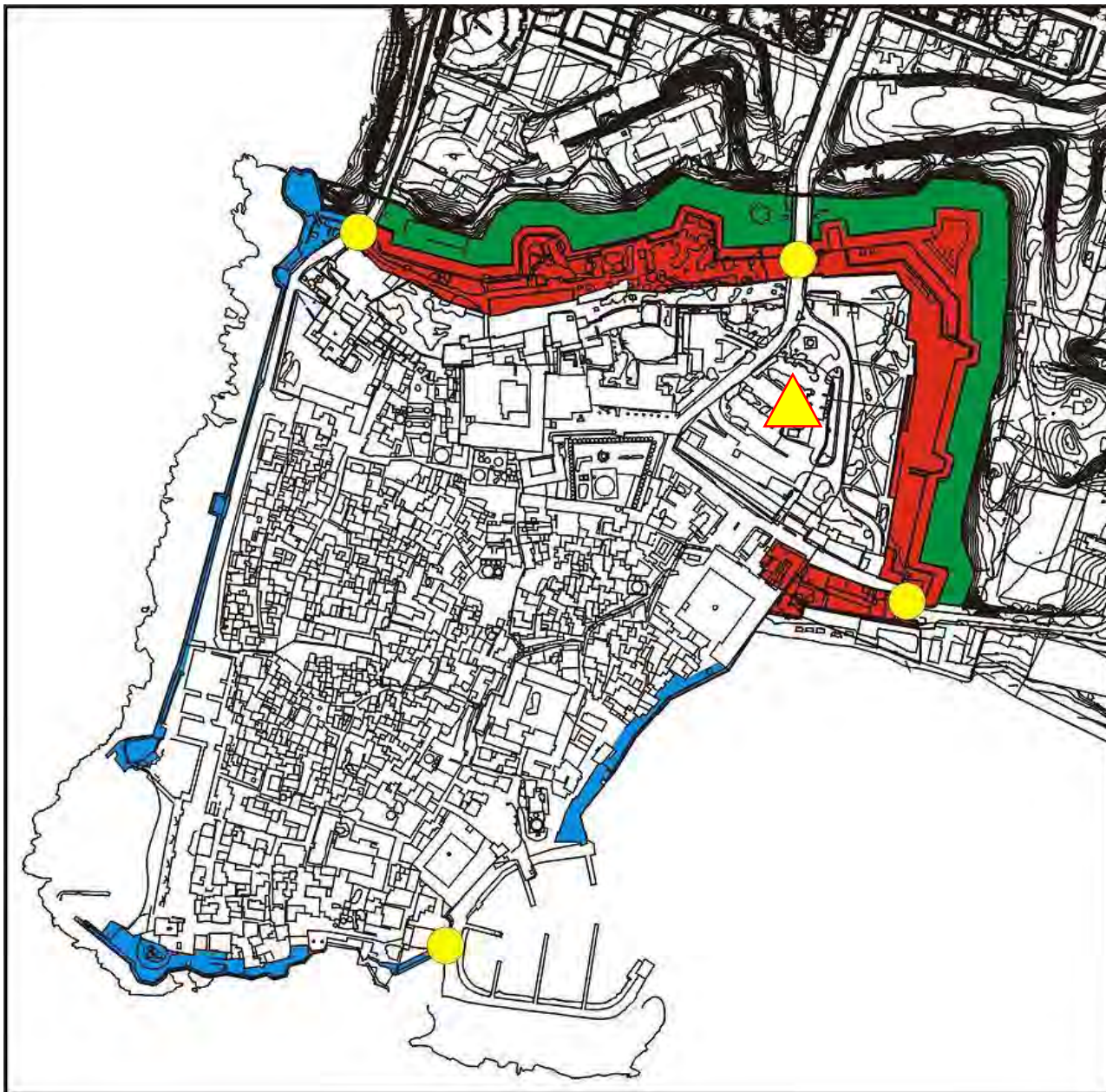
לתושבים יש חניית נכים ליד הבית, הכי קרוב שרק אפשר.

לפעמים זה בכל זאת רחוק מדי.

התקנות לגבי בנייני מגורים חדשים מבקשות שחניה לנכה תהיה במרחק
של עד 50 מטרים מהכניסה הנגישה למקום.
אין הוראה מחייבת לגבי בנייני מגורים קיימים.

**מומלץ לערוך סקר תושבים כדי לוודא שכל מי שזכאי לחניה לנכים קיבל
את הפתרון הכי מתאים בשבילו.**

העיר החדשה מנותקת מהעיר העתיקה.

- כלי רכב והולכי רגל עוברים ביניהן מתקיים דרך שלושה שערים בחומה.
- תחנת האוטובוס היחידה בעיר העתיקה נמצאת מחוץ לשכונות המגורים, בקצה העיר, סמוך לחומה. התחנות מחוץ לעיר העתיקה רחוקות מדי.

המרחק מהבית לנקודות החיבור עם העיר החדשה בלתי אפשרי לאדם עם מוגבלות בניידות התלוי בתחבורה ציבורית.

מערכת הרחובות לכלי רכב ממונעים

מקרא: הרחובות הלבנים מיועדים לנסיעה ברכב ממונע. הרחובות האדומים מיועדים להולכי רגל ולרכב לא ממונע (עגלות ואופניים).

- ❖ **תנועת אוטובוסים** אפשרית רק במעגל רחוב ויצמן/עומאר אל-מוכתאר, וברחוב ההגנה.
- ❖ **תנועת משאיות ורכב תפעולי כבד** (לבנייה ותחזוקה, איסוף אשפה) אפשרית רק במעגל רחוב ויצמן/עומאר אל-מוכתאר, וברחוב ההגנה.
- ❖ **תנועת רכב תובלה, הסעה, ורכב תפעולי קטן** מוגבלת ע"י אורך כלי הרכב והגובה שלו – פניות חדות, מעברים מקורים, והיעדר מקום לעשות פניה אחורה מגבילים את המעבר. הרחובות האפשריים לרכבים אלה – ויצמן/סלאח א-דין עד כיכר ונציה והנמל לאורך החומה המזרחית, ויציאה דרך עומאר אל-מוכתאר; או רחוב ההגנה עד המגדלור לאורך החומה המערבית עם כניסה מוגבלת דרך צ'לאח ובסרי עד חאן אל עומדן בצידו הדרומי.
- ❖ **תנועת רכב הצלה וביטחון** (אמבולנס, כבאית, משטרה) דומה לתנועת רכב תובלה, הסעה ורכב תפעולי קטן. זו בעיה קשה כי אין גישה לרחובות הפנימיים.
- ❖ **תנועת רכב פרטי ומוניות שירות** אפשרית גם בחלק מהרחובות הפנימיים המיועדים להולכי רגל, ובלבד שרחוב הרחוב 3 מטרים לפחות, ושיש מרחב תמרון כדי לצאת החוצה. החניה מורכבת יותר מהנסיעה. רחוב רמפה צריך להיות 200 ס"מ לפחות עם שטח פנוי ברחוב 20 ס"מ מכל צד. (מחושב לפי מידות מינימום לתא חניה).
- ❖ **תנועת טרקטורונים וכלי רכב זעירים** מוגבלת רק במדרגות. בגלל המרחק בין מרכזי הגלגלים שלהם הם צריכים רמפות ברוחב 130 ס"מ עם מרחב פנוי של 25 ס"מ מכל צד בשביל המראות.
- ❖ **תנועת אופנועים ואופניים** – כל הרחובות הפנימיים, לרבות רמפות במדרגות. הם צריכים רמפות ברוחב 50 ס"מ לפחות עם שטח פנוי ברחוב 25 ס"מ מכל צד.

תחבורה ציבורית, והסעה מיוחדת

❖ אוטובוס עירוני ובין-עירוני - בעיר העתיקה יש רק תחנת אוטובוס אחת,

התחנה נמצאת בפינת הרחובות ויצמן ועומאר אל מוכתאר. התחנה רחוקה למתקשים בהליכה, למעשה אין להם גישה לתחבורה ציבורית.

❖ מוניות - מי שידו משגת נוסע במונית. המונית נכנסת ככל האפשר גם לרחובות פנימיים שמיועדים להולכי הרגל. החיסרון – הרכב גדול מדי, הוא נחסם ברחובות צרים.

❖ הסעה מאורגנת – רכב הסעה מסוג ואן מתקשה להיכנס לרחובות הצרים. השירות לא מועיל לתושבים שגרים רחוק מדי מנקודות האיסוף.

❖ רכב עם תג נכה רשאי לנסוע ולחנות במקומות שלאחרים אסור. הבעיה - כלי הרכב גדולים יחסית. הנהג מתקשה להתקרב ליעד.

❖ אין תחנות המתנה מוסדרות להסעה מאורגנת או לשירות מוניות – אין תחנות איסוף/הורדה רשמיות שיש בהן ספסל ומחסה מגשם. נדרש פתרון ראוי.

חניה ועמדות לטעינת רכב חשמלי

❖ **אוטובוסים של תיירים חונים** ברחוב ההגנה ליד המגדלור; ברחוב

ויצמן במגרש החניה הצמוד לגן הבוסתן; במגרש החניה בחפיר;

❖ **רכב פרטי חונה** בחפיר שמחוץ לחומה; במגרש חניה בתשלום ברחוב

ויצמן/עומאר אל-מוכתר, במגרש חניה בתשלום צמוד לגן הקסום;

בחניה בתשלום ברחוב סלאח א-דין ובכיכר חיים פרחי היוצאת ממנו;

בחאן השווארדה; ברחוב ניקנור ורחוב תלמי; בכיכר ונציה; לאורך רחוב

ההגנה; במגרש חניה מוסדר מצפון למצודה; בכניסה לרחוב יוסף בן

מתיתיהו; במגרש החניה בתשלום ליד המגדלור; ברחוב נור אלדין

אלישרוטי; ברחוב לואי התשיעי; בחאן אל-פראנג'; ובכל הרחובות

והכיכרות הקטנות בתוך העיר היכן שרק ניתן.

❖ **אין עמדות טעינה לרכב חשמלי קטן** – מומלץ להקים עמדות טעינה

בקרבת מגרשי חניה מיוחדים לרכב חשמלי ציבורי קטן

חניה, ותחנות להעלאה והורדה של נוסעים

- ❖ **קבוצות בהסעה מאורגנת** – בגלל ממדי כלי הרכב אפשר להוריד/להעלות נוסעים רק ברחוב ההגנה ורחוב ויצמן; כלי תחבורה עם מעלון לנכים מוגבלים יותר מאחרים. באזור פעולת המעלון חייבת להיות רחבה פנויה במידות 240/240 ס"מ לכל הפחות, ובסמיכות אליו חייבת להיות רחבה פנויה להמתנה והתארגנות של קבוצת אנשים שנעזרים בכיסאות גלגלים – כעשרה נוסעים לפחות.
- ❖ **עבור קבוצות מאורגנות, מרחקי ההליכה מהרכב לתחילת מסלול הטיול גדולים מדי.** בתקנות נקבע שהמרחק מחניה לכניסה למוקד עניין צריך להיות עד 100 מטרים. הכלל הזה לא מתקיים בעכו העתיקה.
- ❖ **למגיעים ברכב פרטי** - מגרשי החניה מקיפים את העיר. בכל מגרש חניה רשמי יש חניה ציבורית לנכים בכמות יחסית למספר מקומות החניה המיועדים לציבור;
- ❖ **מספר מקומות החניה המיועדים לנכים קטן מדי.** הכמות מחושבת לפי המספר הכולל של מקומות חניה קיימים באותו מקום, ולא לפי הביקוש הצפוי לחניה כזו; בימים של עומס, גם לנכים קשה עד בלתי אפשרי למצוא מקום חניה פנוי. במיוחד גדולה המצוקה של נכים הנוהגים ברכב גבוה עם מעלון;
- ❖ **מרחקי ההליכה** מחניה נגישה לרכב פרטי אל נקודת הכניסה לתחילת מסלול טיול בקרבת מקום סבירים.

מומלץ להקים חניה למבקרים נכים עם שירות היסעים מהחניה לעיר

❖ להוסיף מקומות חניה ציבורית לרכב פרטי נושא תג נכה במגרשי החניה הגדולים בצפון העיר העתיקה, בתוך העיר ומחוץ לה.

❖ להקים שירות היסעים (שאטל) ממוסד ורשמי, מונגש לנוסעים עם מוגבלות בניידות. יהיו תחנות המתנה בנקודות קבועות עם שלט, סככה ומקום ישיבה; השירות יפעל לפי לוחות זמנים קבועים בתדירות שמתאימה לעומס הביקוש; כלי הרכב יהיו בקיבולת שמתאימה לקבוצות מאורגנות של אנשים שנעזרים במכשירי ניידות אישיים. יהיו לפחות שני כסאות גלגלים ב"קרונ" אחד, לפחות שני "קרונות" נגישים בכל נסיעה.

❖ לשירות ההיסעים יהיו שלושה מסלולים –

- דרך רחוב ההגנה עד המגדלור
- דרך רחוב ויצמן/סלאח א-דין עד לנמל, עם הסתעפות
- מסלול פנימי בתוך השטח המבונה שיאפשר חיבור רוחבי בין ציר רחוב ההגנה לציר רחוב ניקנור וכיכר ונציה (הנמל)

פתרונות תחבורה לתיירים שקיימים כבר היום בעכו העתיקה. המשותף להם – רכב צר, נמוך, עם מנוע חשמל או בנזין.

כיום אין פתרון נגיש לכיסא גלגלים, ניתן לעשות זאת בנקל.

יש לסמן בתמרורים את תוואי הנסיעה המותר ותחנות העצירה, ולפקח על תעריף הנסיעה

פתרונות תחבורה שמשרתים תושבים בעכו העתיקה.
המשותף להם – רכב צר, נמוך, עם מנוע חשמל או בנזין. יעיל ביותר.
מומלץ להקים מערכת חניה ייעודית לרכב מסוג זה ללא תשלום, לרבות סימון
החניה, תמרורים, ופיקוח עירוני

Trackless Train Rides

הנמל

בימים אלה הפרויקט לפיתוח הנמל נמצא כבר בעבודה.
להלן כמה נקודות לתשומת לב המתכננים -

- בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות חלה חובה להנגיש כלי שייט בשירותי תחבורה ציבורית ובשירותי תיירות. גם וגם.
- את הנמל חובה להנגיש לכל מי שמשתמש בו- לתיירים, לנוסעים, לאנשים פרטיים, וגם למי שהנמל הוא מקום העבודה שלהם.
- האחריות להנגשת הרציף חלה על הנמל/הרשות המקומית.
- האחריות להנגשת כלי השייט חלה על המפעיל.
- הרציף חייב להיות "**מונגש ומאפשר**" **לכולם** - לבעלי הסירות יש מגוון רחב של סוגי רמפות וגשרונים, כולם צריכים להישען בבטחה על הרציף.

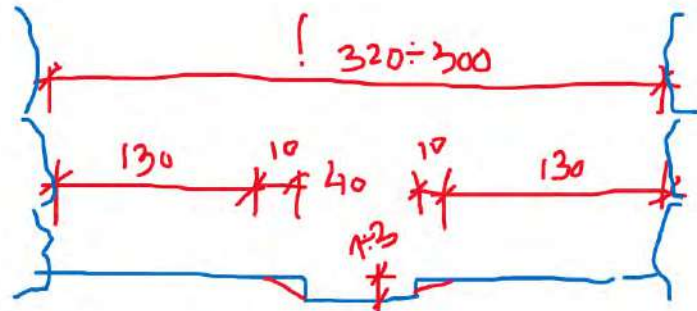
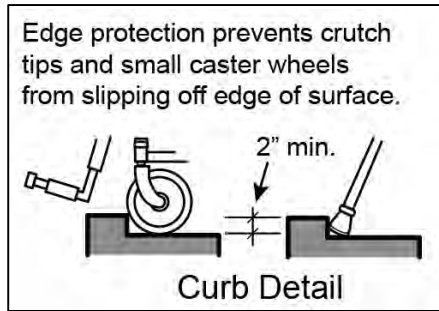
תנועה ברגל, עגלות, הליכונים, וכסאות גלגלים

משתמשי קלנועיות וכיסאות גלגלים נחשבים להולכי רגל. מקומם על המדרכה, ביחד

עם הולכי הרגל. עקרונות לביצוע מדרכה נגישה מתאימה לתנועה של אנשים עם מוגבלות בניידות:

- ❖ **רצועת ההליכה היא חלק מהמדרכה.** רצועת הליכה היא שטח נקי ממכשולים וחסמים המיועד כולו לתנועת הולכי רגל. רצועת ההליכה צריכה להיות רציפה ואחידה באיכותה מצומת לצומת.
- ❖ **רוחב רצועת ההליכה.** במדרכה צריך להיות 130 ס"מ לפחות; מותר למדוד רצועת הליכה משפת הכביש עד לגבול המגרשים הגובלים בה. היצרות מקומית מודדים באותו אופן.
- ❖ **היצרות מקומית של רצועת ההליכה.** מותר שבשל קיומם של מתקנים ועצים שלא ניתן להעתיקם תהיה היצרות מקומית ברוחב 110 ס"מ לפחות, ובלבד שאורכה עד 500 ס"מ, והמרווחים בין שתי היצרות מקומיות סמוכות יהיו 500 ס"מ לפחות; בלית ברירה, מותר שהיצרות מקומית תהיה ברוחב 90 ס"מ לפחות, ובלבד שאורכה עד 250 ס"מ. למעט בתקופת ביניים, כאשר מבצעים עבודות בדרך. מדרכה ברוחב קטן מ- 90 ס"מ לא נגישה למשתמשי דרך שיש להם מוגבלות בניידות.
- ❖ **סימון שולי רצועת ההליכה.** על פני רצועת ההליכה לכל אורכה, בצידה הגובל עם הכביש, יהיה משטח שרוחבו 20 ס"מ לפחות שיהיה בניגוד חזותי לסביבתו.
- ❖ **שיפוע המדרכה.** שיפוע אורכי של מדרכה חדשה צריך להיות עד 5%. שיפוע אורכי של מדרכה קיימת מקבלים כמו שהוא. שיפוע רוחבי של מדרכה יהיה עד 2%, למעט בהנמכות מדרכה ששם יכול להתקבל שיפוע חריף יותר.
- ❖ **הנמכת מדרכה.** במקום המיועד לחציית כביש חייבת להיות הנמכת מדרכה. בתחום הנמכת מדרכה אסור שיהיה הפרש גובה בין פני המדרכה לפני מקום חציית הכביש. שיפוע אורכי בהנמכת מדרכה יהיה עד 10%. אורך הנמכת המדרכה יהיה כרוחב המקום לחצייה בטוחה.
- ❖ **סימני אזהרה ואיתור.** בהנמכות מדרכה יהיו סימני אזהרה ואיתור לעיוורים.
- ❖ **מתקנים, מחסומי רכב ותמרורים.** ככל הניתן, יש להציב אותם מחוץ לרצועת ההליכה. אחרת יש להיזהר שלא יהוו מכשול בפני עיוור.

לפי ההוראות בתקנות הנגישות לעניין מקום קיים, חלה חובה להציע פתרון להפרשי גובה בדרכים להולכי רגל

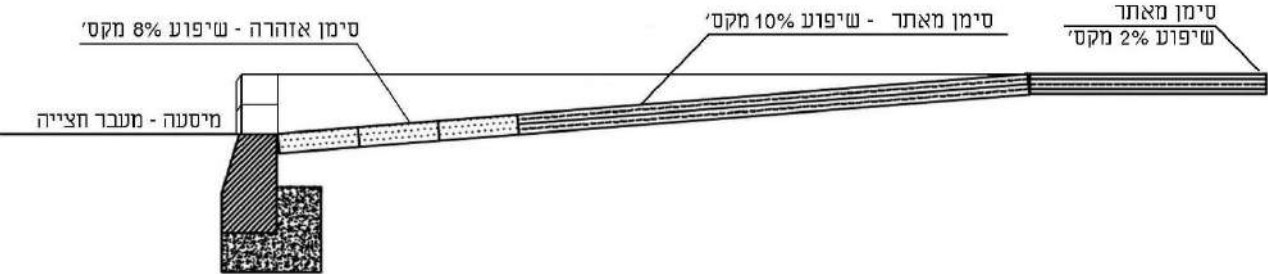

טיפול בתעלות הניקוז ברחובות להולכי רגל –

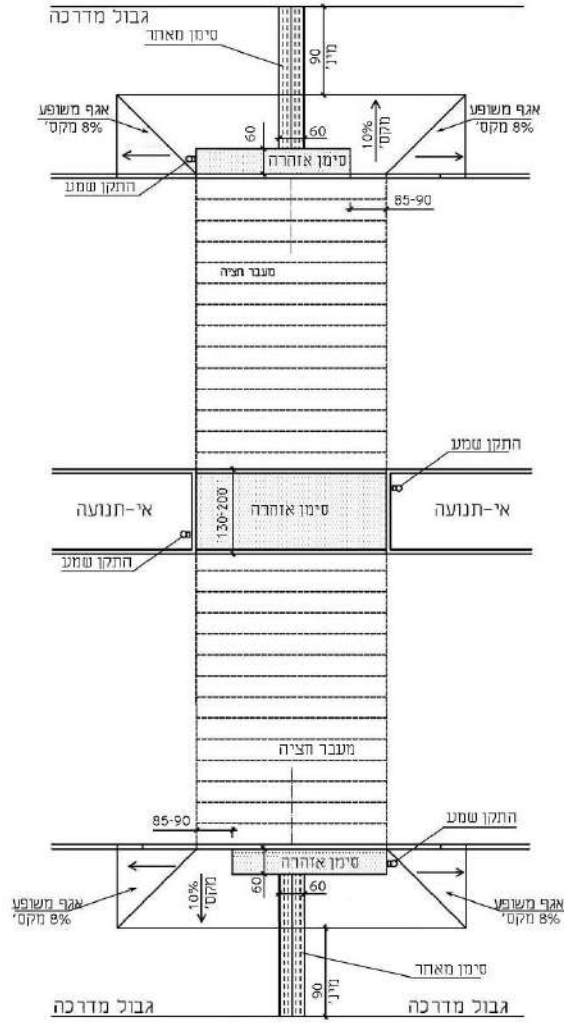
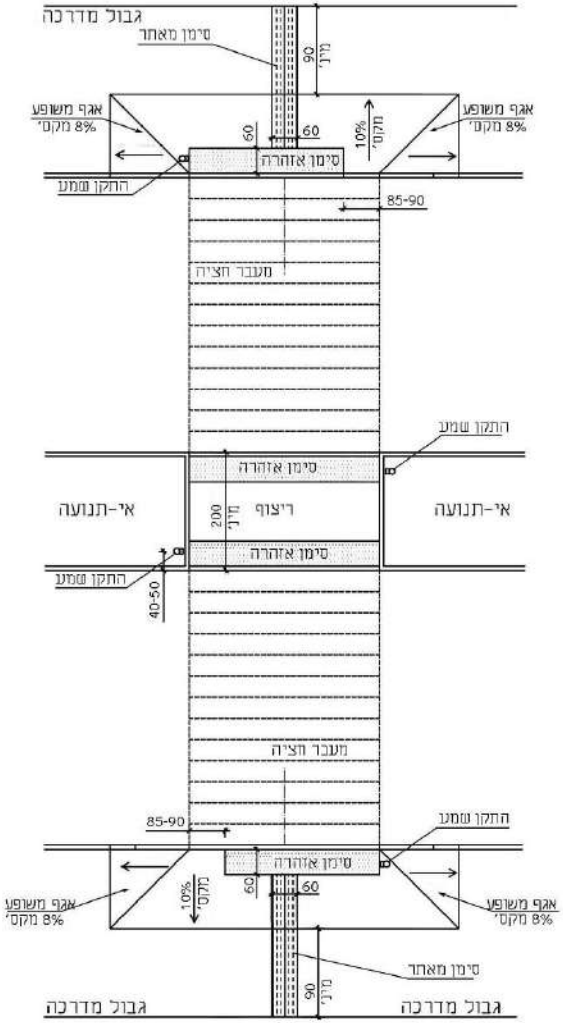
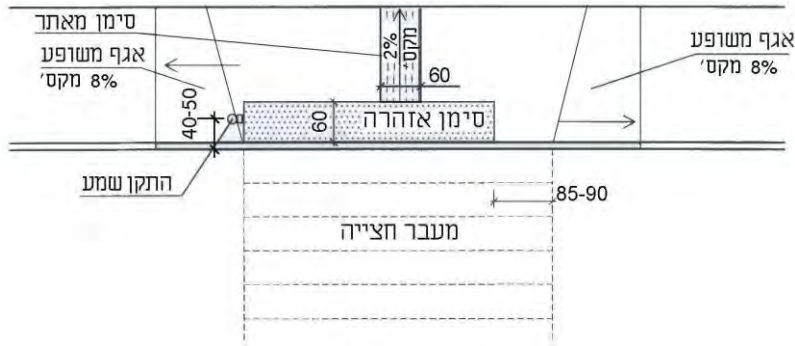
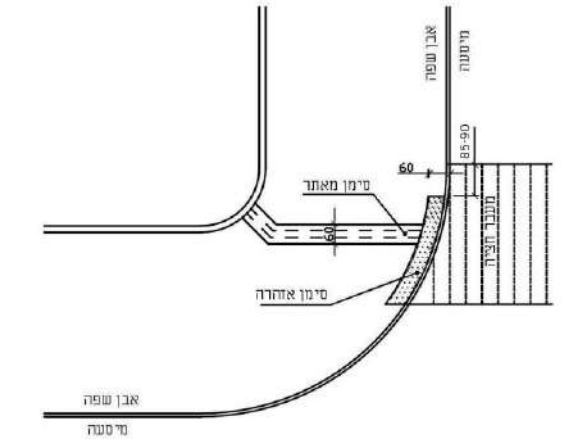
1. במקומות שעומק התעלה עד 1 ס"מ, לא לגעת.
2. במקומות שבהם עומק התעלה 1-3 ס"מ, ומשני צדדיה יש מעבר חופשי ברוחב 130 ס"מ לפחות, אפשר לפרק רק את שולי התעלה, ולבנות אותם מחדש בשיפוע נגיש.
3. במקומות שבהם עומק התעלה 1-3 ס"מ, ואין מעבר חופשי כנ"ל, צריך לפרק את התעלה ולרצף את התוואי שלה ללא הפרש גובה אנכי לבין הריצוף הגובל בה.
4. במקום שלפחות אגף אחד ברוחב 130 ס"מ, מותר ליצור מקומות נגישים לחציית התעלה במרחקים שאינם עולים על 25 מטרים זה מזה.

<p>א) היה מעבר בדרך אל היעד במקום קיים, כרוך במעבר מדרגה אחת לפחות שגובהה עולה על 1 ס"מ – דרך זו אינה נגישה;</p> <p>ב) היה מעבר בדרך אל היעד במקום קיים, כרוך במעבר בין מפלסים שהפרש הגובה ביניהם כמצוין בטור 1 להלן, יש אמצעי להתגברות על הפרש גובה כמצוין בטור 2 לצדו:</p>	<p>התגברות על הפרשי גובה בין מפלסים שונים בדרך נגישה</p>
<p>טור 2</p>	<p>טור 1</p>
<p>אמצעי להתגברות על הפרש גובה</p>	<p>הפרש גובה אנכי בס"מ</p>
<p>לא נדרש לבטל את התעלה</p>	<p>עד 1 ס"מ</p>
<p>יש בסף רכיב קבוע ששיפועו אינו גדול מ-50 אחוזים; אפשר שרכיב כאמור נמצא בתחום המדרכה או השביל הציבוריים הצמודים להפרש הגובה ובלבד ש –</p> <p>1) רוחב המדרכה או השביל באותו מקום לאחר הצבת הרכיב הוא 1.3 מטר לפחות;</p> <p>2) עומק הרכיב אינו עולה על 10 ס"מ</p>	<p>עולה על 1 ואינו עולה על 3</p>
<p>קיים בסף רכיב משופע קבוע או רכיב מדורג קבוע, ויציב לפי הוראות סעיף 2.2.2 בת"י 1918 חלק 3.1; אם רכיב קבוע מונע סגירת דלת – יכול שהרכיב מתקפל, יציב ומקובע אל המבנה; נוסף על כך אפשר שרכיב כאמור נמצא בתחום המדרכה או השביל הציבוריים הצמודים להפרש הגובה ובלבד ש –</p> <p>1) רוחב השביל או הדרך באותו מקום לאחר הצבת הרכיב הוא 1.3 מטרים לפחות;</p> <p>2) עומק הרכיב אינו עולה על 20 ס"מ; נוסף על כך אם במקום שמוחקן הרכיב יש גישה לצדדיו – גימורו בשני צדדיו יכלול שיפועים שלא יעלה על 100%;</p> <p>3) רכיב שבולט יותר מ-10 ס"מ למדרכה יהיה מובחן בניגוד חזותי מסביבתו</p>	<p>עולה על 3 ואינו עולה על 6</p>
<p>נמצא אחד מבין אלה או בדומה להם:</p> <p>1) כבש, ויכול שלכבש אין בתי אחיזה ולא אמצעי הגנה בשוליו;</p> <p>2) רכיב מתקפל מקובע אל המבנה ושיפועו במצב פתוח אינו עולה על 12%;</p> <p>3) משוואה גובה</p>	<p>עולה על 6 ואינו עולה על 20</p>
<p>נמצא אחד מבין מעלית, מעלון אנכי, מעלון משופע, או כבש, ואדם עם מוגבלות בכיסא גלגלים יכול לעשות בו שימוש כדי לעבור בין מפלסים שביניהם הוא מקשר.</p>	<p>עולה על 20</p>

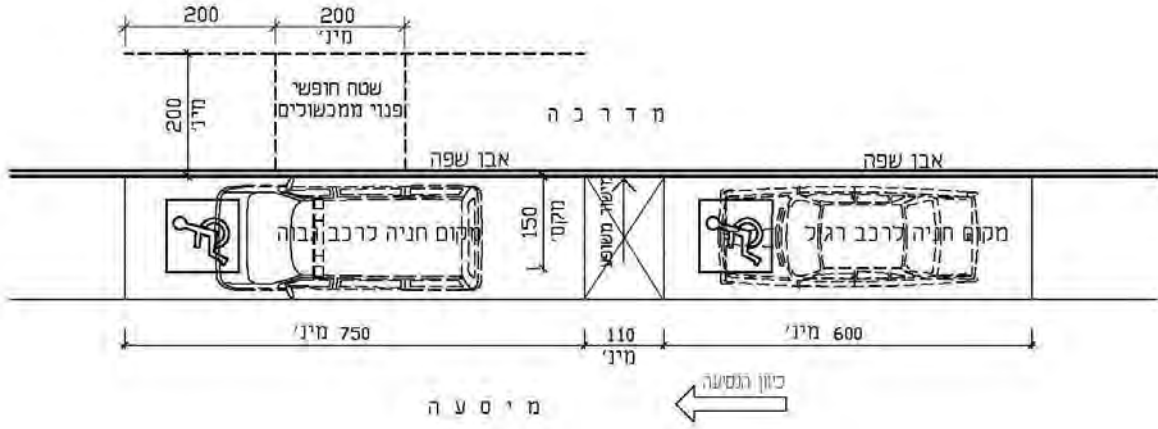
ת"י 1918 חלק 2 – הוראות מחייבות לביצוע הנמכת מדרכה

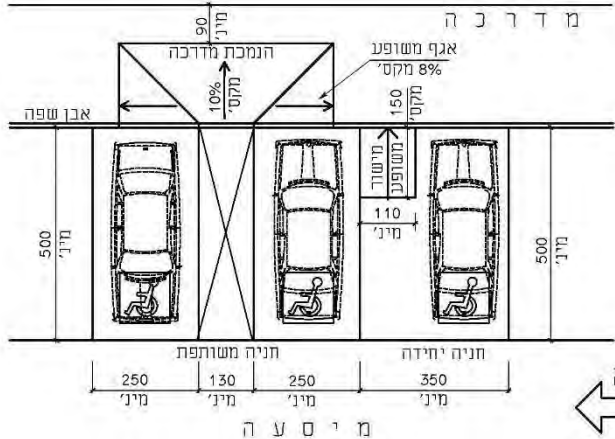
הנמכת המדרכה
 אורך הנמכת המדרכה, ללא האגפים המשופעים, יהיה כרוחב מעבר החצייה רוחב המדרכה הנותר מעבר להנמכת המדרכה לא יהיה קטן מ-90 ס"מ במדרכות צרות שבהן הדרישה שלעיל אינה ישימה, יונמכו פני המדרכה לכל רוחבה

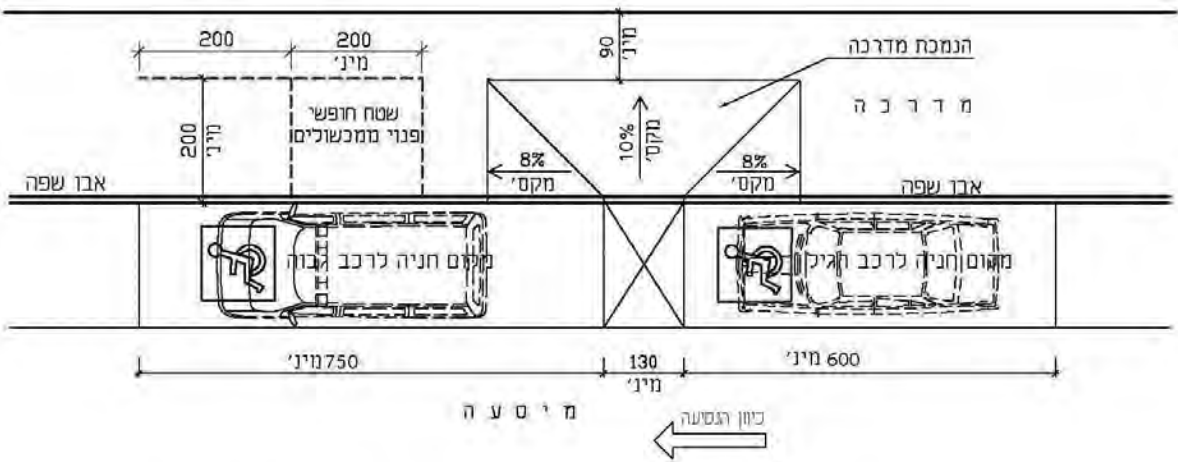
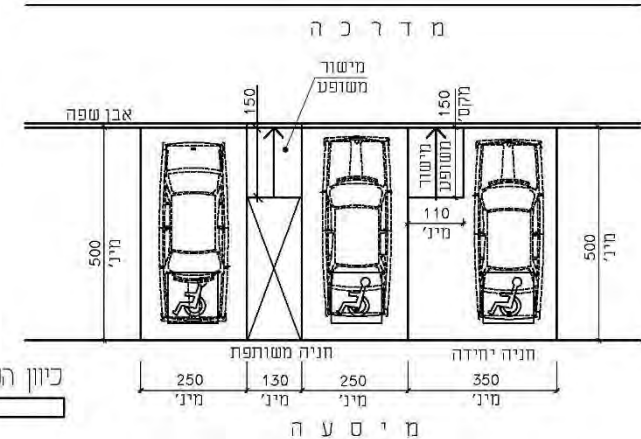
ת"י 1918 חלק 2 – הוראות מחייבות לביצוע חניה נגישה לנכים

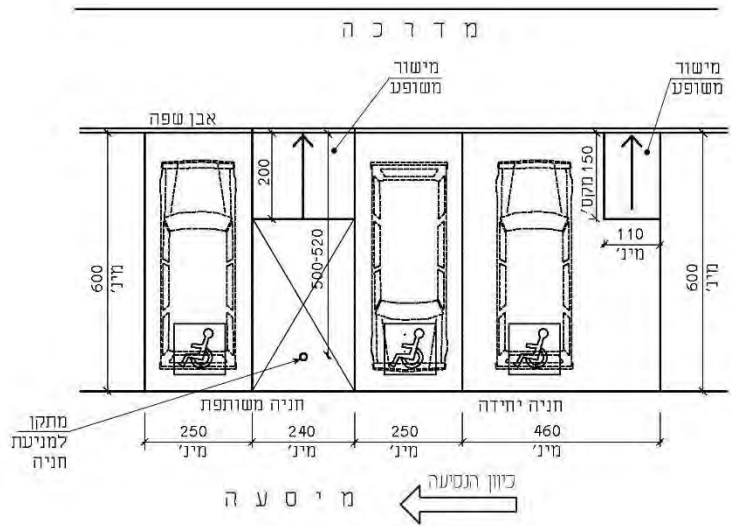
17א – מקום חניה נגיש במקביל לכיוון הנסיעה עם עלייה באמצעות מישור משופע

17א – מקום חניה נגיש לרכב רגיל בניצב לכיוון הנסיעה

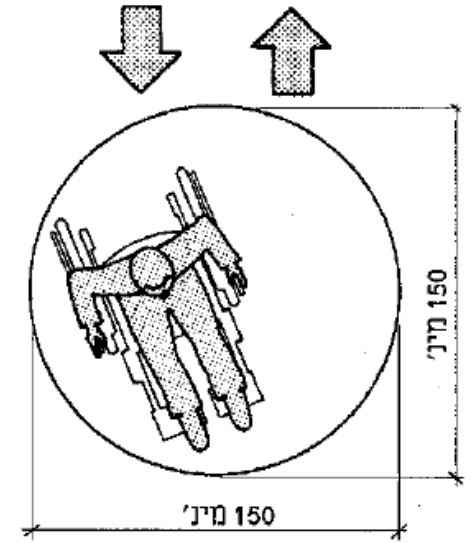
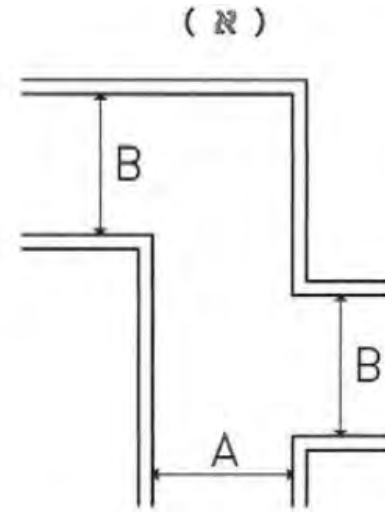
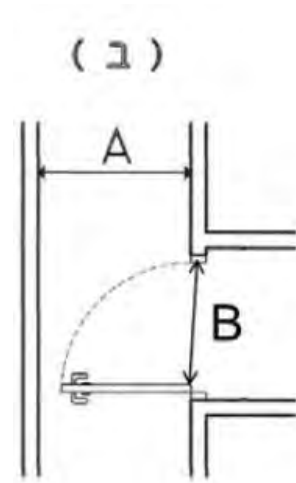
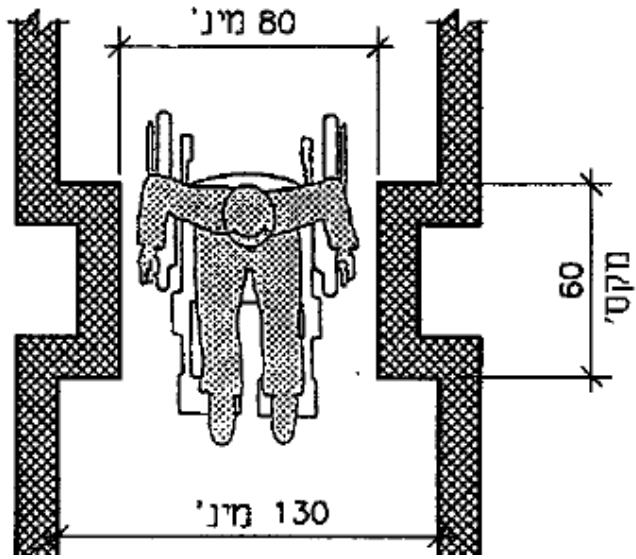

17ב – מקום חניה נגיש לרכב גבוה (12) בניצב לכיוון הנסיעה עם עלייה באמצעות הנמכת מדרכה

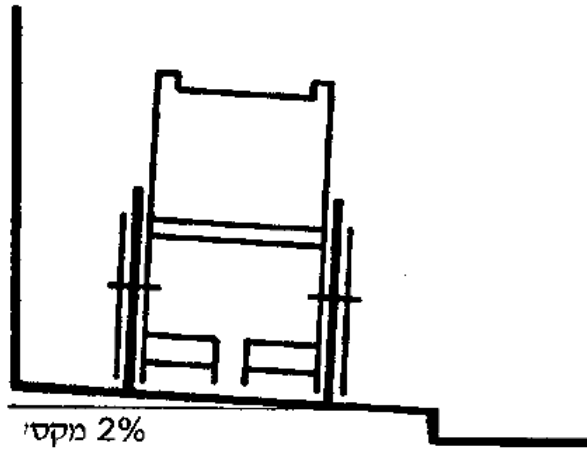

17ב – מקום חניה נגיש לרכב גבוה (12) בניצב לכיוון הנסיעה

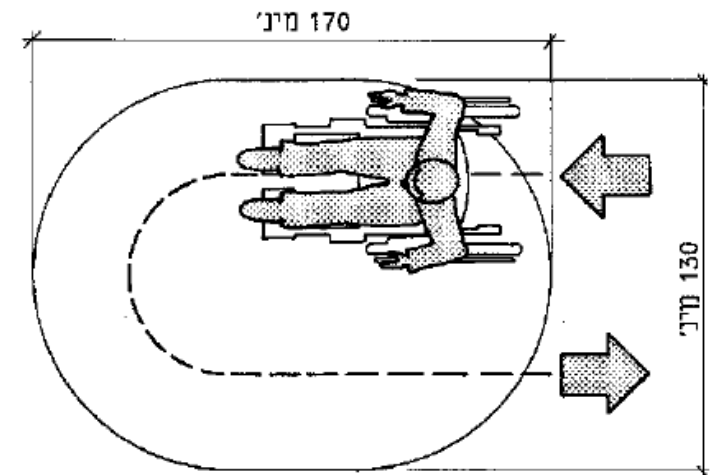
רוחב מעבר נגיש ושיפוע רוחבי מירבי לאדם שמתנייד בכיסא גלגלים

טור ב'	טור א'
רוחב המעבר החופשי במעבר, בסנטימטרים, A(בציורים א ו-ב) יהיה	רוחב המעבר החופשי המזערי בפתח B(בציורים א ו-ב), בסנטימטרים
$A \geq 90$ וגם $A \geq (230-B)$	90
3030	80

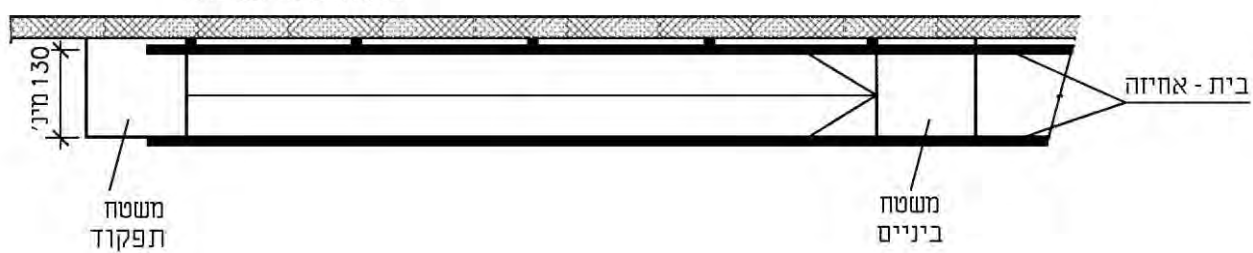
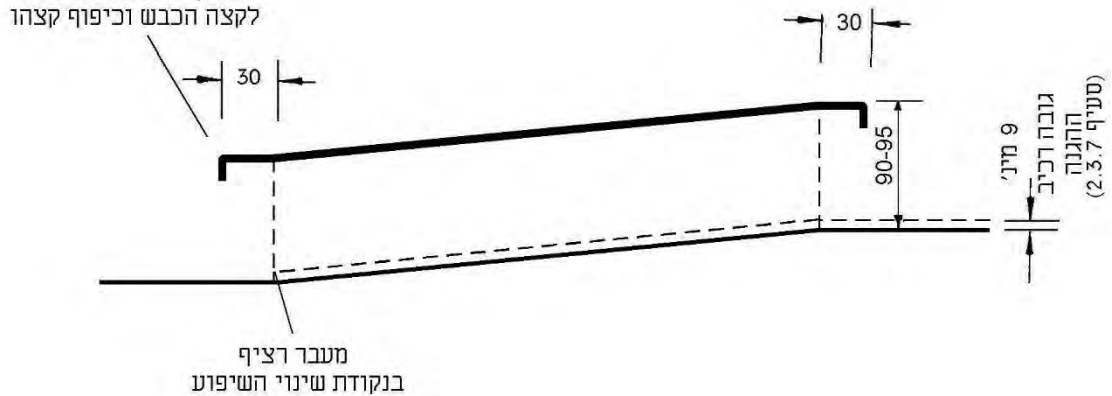
ציור 7 - שיפוע רוחבי

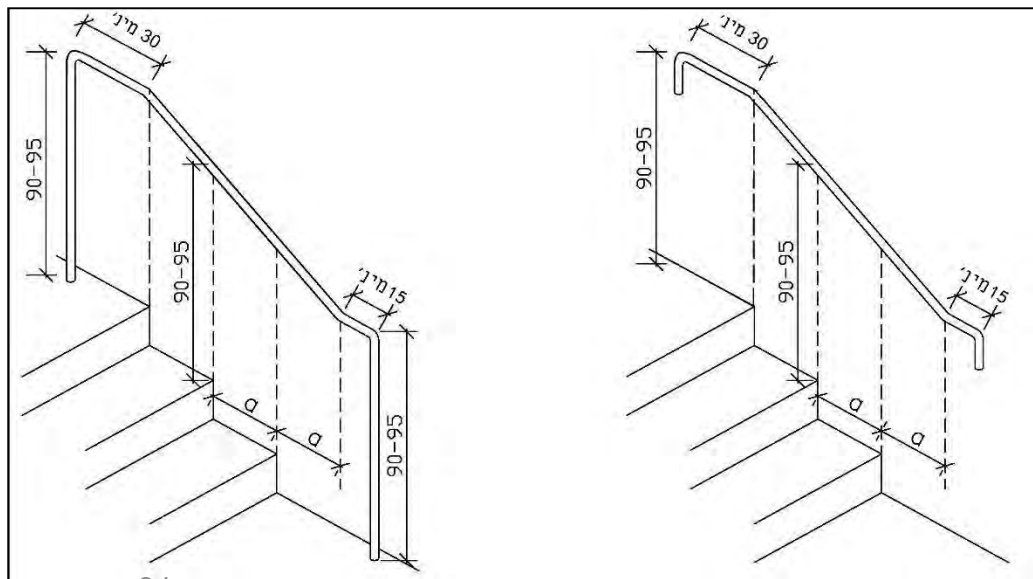
השטח המינימלי לסיבוב כיסא גלגלים ב-180°

מדרגות חוץ ורמפות – חלה חובה להתקין בתי אחיזה;

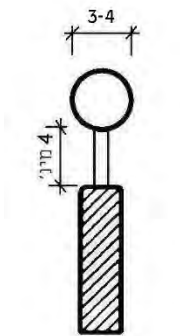
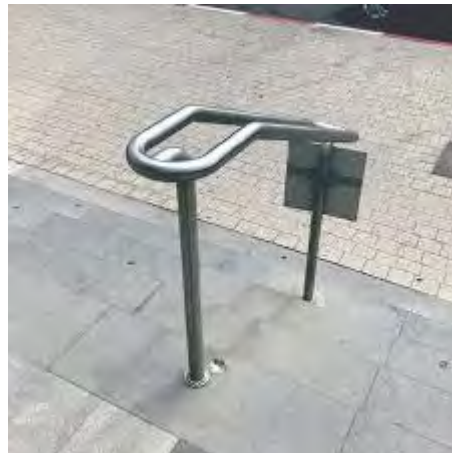
המשך בית-אחיזה מעבר לקצה הכבש וכיפוף קצהו

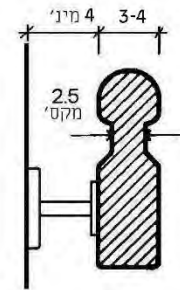
דוגמה למיקום בתי-אחיזה ברמפה (המידות בסנטימטרים)

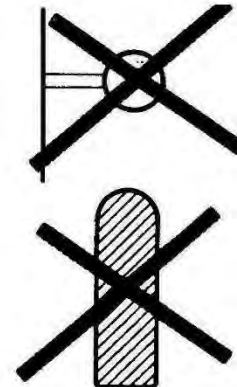
דוגמאות לקצות בתי-אחיזה למדרגות (המידות בסנטימטרים)

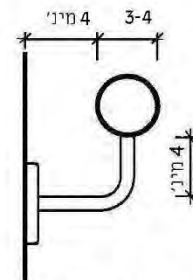
התאמת בית-אחיזה קיים **ג11**

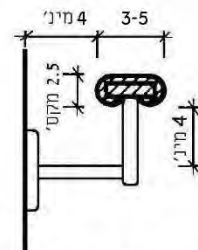
מתאים לדרישות אך אינו נוח לגריפה **ב11**

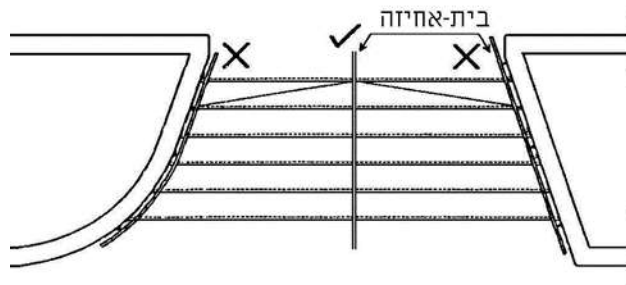
לא מתאימים לדרישות **א11**

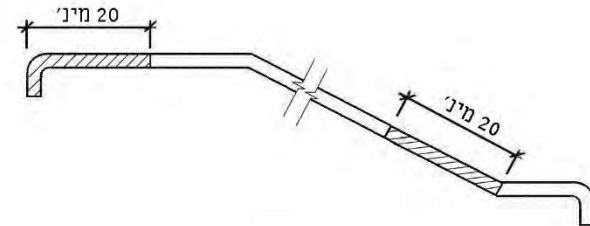
בית-אחיזה בעל חתך עגול הוא המתאים ביותר **ה11**

מתאים לדרישות **ז11**

ב9

דוגמה לניגוד חזותי בבית-אחיזה **ו11**

סקר, והמלצות

מתחם רחוב ויצמן, סלאח א-דין, עומאר אל-מוכתר

❖ ויצמן ועומאר אל-מוכתר - רחוב מעגלי עם שני שמות

- ❖ יש הפרדה מפלסית בין הולכי רגל לכלי רכב. חלק מהנמכות המדרכה לא עבירות לבעלי כסאות גלגלים – נותר הפרש גובה בין שפת מדרכה לכביש, או שהשיפוע לא תקין
- ❖ בחלק מהנמכות המדרכה חסרים סימני אזהרה ואיתור לעיוורים
- ❖ אין שילוט הכוונה ברור שמפנה לחניה נגישה
- ❖ אבני הריצוף במדרכה עשויות גיר, בחורף קיימת סכנת החלקה. בקיץ יש בוחק קשה
- ❖ הכביש מרוצף באבן יפו. קשה מאד לנוע עליה בכיסא גלגלים או הליכון
- ❖ בין מגרש החניה של מרכז המבקרים (הגן הקסום) לרחוב יש מדרגות ארוכות. אין בהן מאחזי יד וסימני אזהרה. בגלל הבוחק קשה להבחין בהן.

❖ סלאח א-דין

- ❖ אין מספיק חניה לנכים (צריך לבדוק ביקוש).
- ❖ המכוניות בכל מקום. הן מפריעות לעבור
- ❖ יש הפרדה מפלסית בין רכב להולכי רגל. אין הנמכות מדרכה, לכן בעלי "גלגלים" לא יכולים להשתמש במדרכות
- ❖ אין סימני אזהרה לעיוורים. סכנה
- ❖ ריצוף הכביש באבני יפו בלתי אפשרי עבור אנשים שנעזרים בכיסא גלגלים
- ❖ ריצוף המדרכות באבן גיר בעייתי – הן חלקות ושחוקות, סכנת ההחלקה גדולה
- ❖ הסוחרים מוציאים למדרכה "דברים" וחוסמים את המעבר
- ❖ המדרכה מלאה חסמים ומכשולים בנויים- עמודי מחסום לרכב, פחי אשפה, עמודי תמרור ושלטים, עמודי תאורה, פילרים, מכונות תשלום חניה.
- ❖ היציאה דרך שער העיר החשוך מאד בעייתית לאנשים עם מגבלה בראיה, ולכבדי שמיעה.

לרוב החנויות והמסעדות יש מדרגה בכניסה. החנות/מסעדה קטנה מהכיל רמפה פנימית. המדרכה צרה מדי בשביל רמפה חיצונית.

מומלץ להגדיר פרויקט נגישות, פיתוח ושדרוג רחוב ומדרכות במעגל ויצמן - סלאח א-דין – כיכר חיים פרחי - עומר אל-מוכתר

1. חובה לבצע הנמכות מדרכה תקניות בכל הצמתים במתחם;
2. חובה לסלק מפגעים וחסמים מהמדרכות. הולכי רגל יורחקו עד לשפת הכביש כדי לאפשר לסוחרים ומסעדנים להתמקם על המדרכה. תישמר רצועת הליכה רציפה ונקייה ברוחב 130 ס"מ לפחות;
3. חובה לשפר את תנאי הראות והמעבר הפתאומי מאור יום בוהק לאפילה של שער היבשה המזרחי, לבאים משני הכיוונים (חוף הסוסיים);
4. לאורך הרחוב המסחרי לאפשר רק חניה תפעולית, חניה לרכב חשמלי ורכב דו-גלגלי. ימקמו עמדות מסודרות לקשירת אופניים;
5. להגביה את כיכר חיים פרחי עם החניה שלה למפלס המדרכות. ישמר הפרש גובה של 2 ס"מ בים המדרכה למסעה/חניה. אבן השפה תעובד באלכסון. החניה בכיכר חיים פרחי תהיה רק לתושבים וסוחרים;
6. כדי למנוע חסימת מדרכה ברכב תיאסר חניה במקביל לאורך החנויות. הדבר יטופל באמצעות היצרות של המיסעה והצבת עמודי מחסור לרכב לאורך המדרכה;
7. להקצות יותר חניה ציבורית נגישה לנכים במגרש החניה העירוני שליד מבנה בית המלון, מצפון לרחוב סלאח א-דין;
8. ליד תחנת האוטובוס יקימו סככה לחניית רכב חשמלי, אופניים, ועגלות/כסאות גלגלים. יאפשרו נעילת ציוד רגיש בלוקרים;
9. בחזית של כיכר חיים פרחי, על חשבון מגרש החניה הקיים, יסדרו תחנה להעלאה והורדה של נוסעים מרכב היסעים, ותחנת מוניות רשמית לבאי השוק. יהיו שם ספסלים להמתנה בצל, מזרקות מים לשתייה, תחנת מידע לתייר בשירות עצמי ומפה מישושית של העיר;

צומת סלאח א-דין עם עומאר אל-מוכתר. אין הנמכות מדרכה, העלייה למדרכה חסומה בפח אשפה ועץ, יש סבכה בקצה מעבר החציה. ריצוף הכביש מאד בעייתי לאנשים עם מוגבלות בניידות.

רחוב ההגנה עד כיכר המגדלור

- ❖ הרחוב צמוד לחומה המערבית לכיוון הים. הוא מהווה המשך טבעי לטיילת שלאורך החוף הצפוני. משני צדדיו, יש מדרכות עם הפרדה מפלסית בין הולכי רגל לכלי רכב. **בגלל שאין הנמכות מדרכה, בעלי כסאות גלגלים נעים על הכביש. זו סכנת נפשות.**
- ❖ לרחוב ההגנה נכנסים הרבה אוטובוסים שמסיעים קבוצות מאורגנות. **אין תחנות להעלאה והורדה מרכב היסעים.**
- ❖ **החלק הצפוני לא מספיק נגיש.** מול הרחובות העולים לשכונות המגורים חסרים מעברי חציה מסומנים. **אין הנמכות מדרכה תקניות.**
- ❖ לאורך הרחוב יש כמה מגרשי חניה. בנוסף יש חניה מזדמנת במקביל למדרכה. אין שילוט הכוונה ברור אל מקומות חניה המיועדים לציבור, לרבות חניה לנכים. **אין הנמכות מדרכה** שיאפשרו למי שחונה לאורך הכביש לעלות למדרכה בבטחה. אין מעברי חציה עם הנמכות מדרכה תקניות מול מגרשי חניה.
- ❖ **המדרכה המערבית** לאורך הטיילת **כוללת מדרגות** בתחום רצועת ההליכה. אין מקום שמאפשר לרדת ממנה לפני המדרגות ולחזור אליה אחריהן.
- ❖ **חסרים שלטי הכוונה** שיפנו את התיירים למסלולי הליכה מונגשים.
- ❖ לאורך הטיילת **חסרות נקודות עצירה מוצללות למנוחה בישיבה** (לפי התקנות, נדרש שלאורך טיילת יהיו מקומות מנוחה כל 100 מטרים אורך).
- ❖ **בחלק הדרומי של הרחוב, באזור המגדלור, בונים בימים אלה** מדרכות חדשות, כיכר חדשה, וחניה חדשה. הבניה נעשית **ע"פ כללי תקנות ותקני נגישות.**
- ❖ **אין פתרון משביע רצון להתגברות על הפרשי הגובה בין שכונות המגורים לרחוב ההגנה.** ובין טיילת החומה הדרומית לרחוב ההגנה. יש שם מעברים עם מדרגות ורמפות תלולות שלא מתאימות להולכי רגל שנעזרים בכיסאות גלגלים. חלק מהמדרגות והרמפות ללא מאחזי יד. הפרויקט החדש לא מציעה פתרון לבעיה. מתחברים למצב הקיים כמו שהוא.

מומלץ להגדיר פרויקט נגישות, פיתוח ושדרוג רחוב ההגנה מקו החיבור עם פרויקט רחבת המגדלור עד לקו החיבור עם טיילת החוף הצפוני.

- ❖ **חובה לבצע הנמכות מדרכה לאורך הרחוב:** לחציית כביש ולעליה מחניה מזדמנת למדרכה. בערך כל 50 מטרים יהיה מעבר חציה עם הנמכות מדרכה, כדי לאפשר תנועה חופשית בין טיילת החומה לחזית המסחרית לאורך הרחוב. מעבר החציה יודגש באמצעות שלטי זיהוי. לאורך טיילת החומה, קרוב למעבר החציה, יהיו נקודות עצירה למנוחה עם מושב מונגש מוצלל ככל האפשר.
- ❖ **חובה להתקין שילוט הכוונה בניצב לכיוון ההליכה/נסיעה** שיראה את מקומם של מוקדי העניין העיקריים לאורך הרחוב **לרבות חניה לנכים, בתי שימוש ציבוריים, והכניסות לשכונות הגובלות ברחוב ההגנה.** השילוט יכלול סמל נגישות ליד כניסות מונגשות, וסמל מדרגות ליד כניסות שאינן נגישות לאנשים עם מוגבלות בניידות.
- ❖ **חובה להציע פתרון ראוי לביטול המדרגות** בתחום רצועת ההליכה במדרכה המערבית שלאורך החומה. אם לא ניתן לעשות זאת מטעמי חשש לפגיעה בעתיקות ושימור החומה, חובה להציע פתרון מכובד שירחיק מהקטע הלא מונגש אנשים שלא מסוגלים להתמודד עם מדרגות.
- ❖ **מומלץ להקטין את הפרש הגובה בין המדרכה לכביש בקטע הצפוני,** קרוב למצודה ולכניסה לגוש 10. מוצע לשקול דירוג בין מדרכה לרצועת חניה מזדמנת לאורכה, לרצועת מיסעה;
- ❖ צמוד לכניסה הצפונית לגוש 10 (רחוב יוסף בן מתתיהו), **מומלץ ליצור תחנה רשמית להעלאה והורדה של נוסעים מרכב היסעים עם עמוד תמרור וסימון על הכביש,** רחבת המתנה מוצללת עם ספסלים, עמדת מידע בשירות עצמי, דגם של העיר או מפת תבליט, מתקן מים לשתייה, ובית שימוש ציבורי.
- ❖ **היכן שניתן, להקים רחבת תצפית מונגשת לים.** גובה אדן חלון הצפייה יהיה 60 ס"מ מהרצפה. הרחבה תקלוט לפחות 4 אנשים שנעזרים בכיסא גלגלים.

רחוב ההגנה - בגלל שאין הנמכות מדרכה, בעלי כסאות גלגלים נעים על הכביש. זו סכנת נפשות.

בפינה השמאלית התחתונה רואים את המדרגות שמסיימות את הקטע המוגבה של המדרכה המערבית. היא ארוכה מאד, מי שמגיע

בכיסא גלגלים למדרגות נאלץ לחזור על עקבותיו. לחלק מהאנשים אין שם מספיק מקום להסתובב לאחור.

רחובות "משולבים" הולכי רגל וכלי רכב.

❖ בכלם יש זכות קדימה להולכי הרגל;

❖ מהירות הנסיעה עד 30 קמ"ש;

❖ החניה מותרת היכן שרק אפשר, ובלבד שלא תחסום את דרכם של כלי הרכב;

❖ בחלק מהרחובות נעשה מאמץ להקצות מדרכות, ואז הפרש הגובה בינן לבין הכביש עד 3 ס"מ. כאשר השוליים לא קטומים כמו שצריך, או כאשר הפרש הגובה גדול מדי, או כאשר נוצרת שקיעת ריצוף – המעבר ממדרכה לכביש וחזרה בלתי אפשרי לאדם שנעזר במכשירי ניידות אישיים. לא פעם המדרכות חסומות ע"י רכב חונה, ואז אי אפשר לעבור;

❖ בחלק מהרחובות רצפו באבן, הרחוב נראה כמו מקום המיועד להולכי רגל בלבד. בפועל המכוניות נכנסות פנימה עד שאי אפשר, חונות היכן שרק ניתן.

❖ הערבוב מסוכן כאשר המכונית שחוסמת את המעבר מגיחה ממול בסמטה צרה מדי, או כאשר המכונית נוסעת לאחור והנהג לא רואה את הולכי הרגל נמוכי הקומה (ילדים, זקנים, אנשים בכיסאות גלגלים).

מומלץ להגדיר פרויקט נגישות, פיתוח ושדרוג רחובות משולבים

- ❖ לבטל לגמרי את הפרש הגובה בין מדרכה לכביש;
- ❖ להחליף את הריצוף של הרחוב לחומר גמר מתאים לתנועת כלי רכב ונוח לתחזוקה שלא מרעיד את כיסא הגלגלים. (לא מתרסק בקלות ולא נעשה חלק מדי);
- ❖ לשפר את ניקוז מי הנגר העיליים ולהוסיף סבכות ניקוז, אבל לבטל את התעלות המונמכות בריצוף;
- ❖ לאפשר לכלי רכב לחנות צמוד לקירות ובלבד שלא יחסמו כניסות לבתים וחצרות. אפשר למנוע את החסימה ע"י בניית "ערוגות" שירחיקו את כלי הרכב עד למקום שלא יאפשר לו להחנות רכב בלי לחסום את הכביש. השכנים והנהגים האחרים כבר ידאגו לשמור על זכויות המעבר שלהם; לקבוע קנסות גבוהים לעבריינים.
- ❖ ליצור מפרצי המתנה להולכי רגל. היכן שניתן, יוסיפו למפרצי המתנה ספסל ותאורה כדי ליצור למתקשים בהליכה נקודות עצירה למנוחה;
- ❖ לסמן בשלטי הכוונה וזיהוי, ובתמרורים, את מערכת הרחובות המשולבים; לקבוע מסלול חד סטרי ככל האפשר לנסיעה ברכב. לקבוע קנסות גבוהים לעבריינים.
- ❖ לאסור כניסה של רכב לא מורשה למערכת המשולבת כדי להקטין עומס. יורשו ללא ספק תושבים, אורחים נכים בבתי מלון, שירותי מוניות מכל הסוגים, בעלי מקצוע ואנשי תחזוקה, סוחרים, ספקים, עובדים, ביטחון והצלה. "סתם תיירים" יורחקו מהמערכת הזו עד לפאתי העיר, למגרשי החניה הסמוכים לחומה.
- ❖ לעודד נסיעה בכלי רכב קטנים ולא מזהמים. מומלץ להקים בשכונות המגורים נקודות עגינה מאובטחות ומוגנות מגשם עם אפשרות להטענה בתשלום סמלי;

צולם בתקופת (קורונה.)קיץ 2020

אין מעבר פנוי. הפרשי
גובה בין "מדרכה"
לכביש לא מונגשים.

הגישה למדרכות
חסומה במכוניות
וסחורה. לכן אין ברירה,
עם כיסא גלגלים נעים
רק על הכביש;

המרווחים הגדולים בין
אבני הריצוף והסיתות
הגס מרעידים את כיסא
הגלגלים, ומקשים מאד
על התנועה;
האבנים החלקות
מסוכנות למי שמתקשה
בהליכה, במיוחד כשהן
רטובות;

בעלי כיסאות גלגלים
ידיניים לא מסוגלים לנוע
ללא עזרה.

רחובות להולכי רגל שלא ניתן להיכנס אליהם ברכב

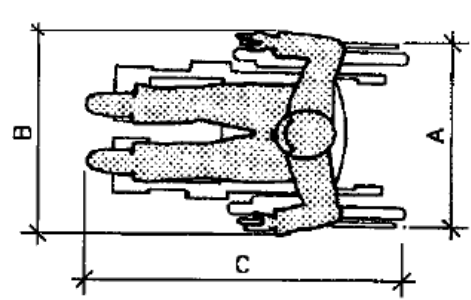
❖ רוחב הרחובות האלה צר מ-370 ס"מ) למעט היצרות מקומית(, חלק מהם צרים אף מ-185 ס"מ. כדי לעבור בין שני קירות, קלנועיות וכיסאות גלגלים צריכים מעבר רציף פנוי ממכשולים ברוחב 110 ס"מ לפחות. הם מתמודדים בקושי רב עם היצרות מקומית ברוחב של 90 ס"מ לכל הפחות, ופתח למעבר ברוחב 75 ס"מ לכל הפחות. כדי לעשות פניה בזווית העולה על 30° נדרש שסכום רוחב המעבר שיוצאים ממנו והמעבר שנכנסים אליו יהיה 230 ס"מ לפחות.

❖ בעכו, ביצעו בכל הרחובות להולכי רגל תעלות ניקוז שקועות בריצוף עם קופסאות קליטה סגורות בסבכה. התעלות רציפות לרבות במהלכי מדרגות. רוחב התעלות אחיד בכל העיר. עומק התעלה ביחס לריצוף משתנה לפי השיפוע, נע בטווח של 0.5 – 3 ס"מ, כאשר הממוצע הוא 1 – 2 ס"מ. השיפוע הרחבי של הרחוב משני הצדדים של התעלה כמעט שלא מורגש.

❖ **תעלות הניקוז הפתוחות הן מפגע משמעותי ברחובות צרים.** ככל שהרחוב צר יותר, המפגע משמעותי יותר.

❖ כדי לחצות את התעלה, אדם שנעזר בהליכון גלגלים או בכיסא גלגלים צריך לעמוד בניצב לתעלה, לחצות אותה לרוחבה, לעמוד בניצב אליה מהצד השני, ורק אז לפנות הצידה לכיוון שהוא רוצה ללכת בו. לשם כך נדרש שבמקום החציה, בשני האגפים תהיה רחבה פנויה שמידותיה הן 110/130 ס"מ לפחות, המידה 130 היא רוחב המדרכה מדוד בניצב לכיוון התעלה.

❖ כדי להתקדם לאורך התעלה, בלי לחצות אותה, נדרש שרוחב תוואי הליכה רצוף, נקי ממכשולים, יהיה 90 ס"מ לפחות, עדיף שיהיה 110 ס"מ לפחות. כשהתוואי נעשה צר יותר, קיימת סכנה שכיסא הגלגלים או ההליכון יגלשו לתעלה. אין בעיה להיכנס אליה. כשהיא לא עמוקה מדי, אפשר גם לנוע עם שני גלגלים בתוכה. אבל אי אפשר לצאת ממנה במצב כזה. הגלגל האחורי של כיסא גלגלים לא יודע להסתובב על צירו למעט בקו ישר קידמה. לכן כיסא גלגלים שנע קדימה עם שני גלגלים קדמי ואחורי מאותו צד בתוך תעלה שעומקה מעל 10 ס"מ אחד, נמצא במצב ביש שקשה מאד להיחלץ ממנו.

מקרא לציור:

A - רוחב חוץ-חוץ: 65 - 75

B - רוחב חוץ-חוץ עם יושב: 75 - 85

C - אורך: 110 - 120

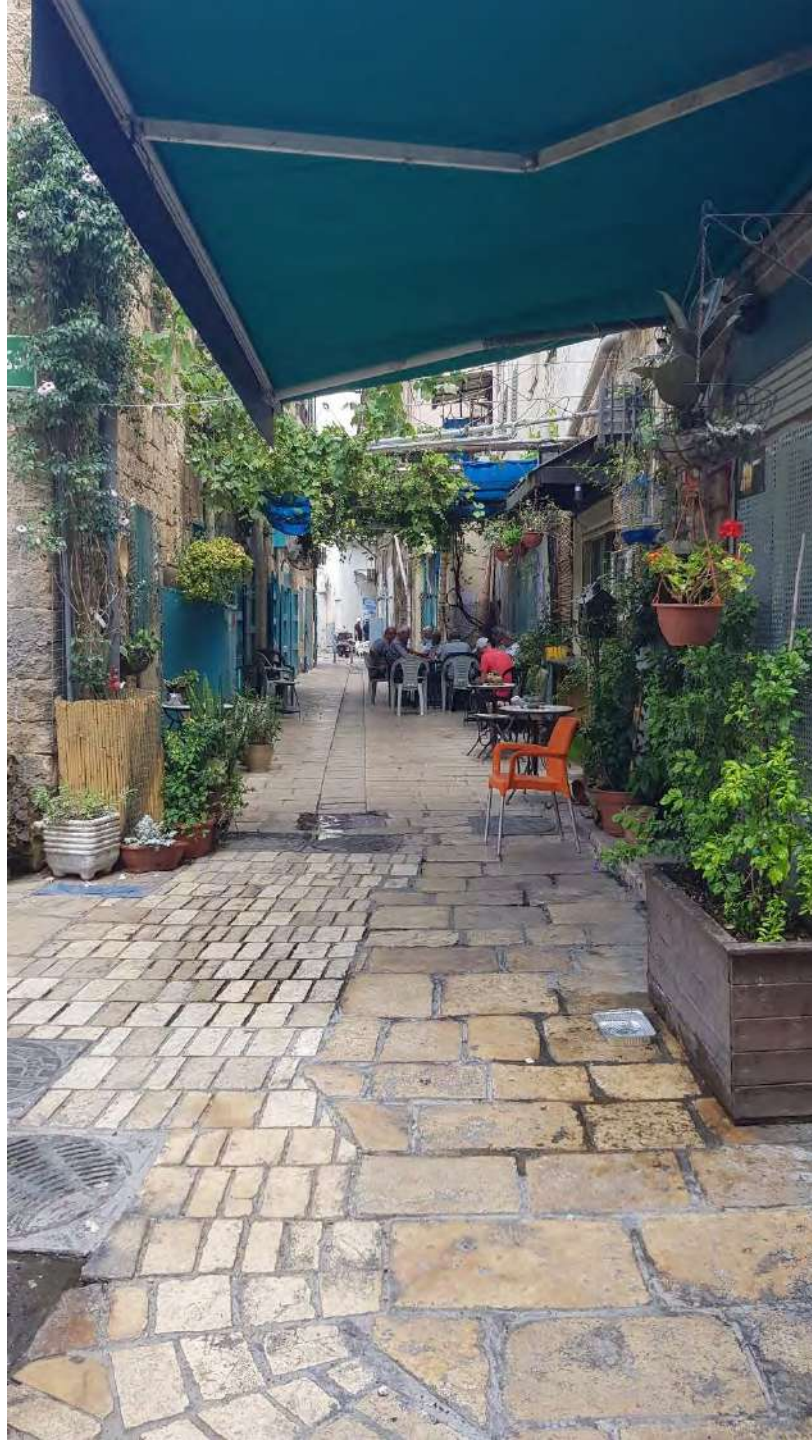
מומלץ להגדיר פרויקט נגישות פיתוח ושדרוג רחובות צרים להולכי רגל. החיים מלאים בהפתעות.....

- ❖ תעלות הניקוז השקועות בריצוף הן פתרון התמצאות מעולה לאנשים שמתמודדים עם עיוורון. אנשים אלה יכולים להיות בטוחים שאם יעקבו עם מקל הנחיה שלהם אחרי תוואי התעלה הם תמיד יצעדו בקטע הרחוב הנקי יחסית ממכשולים וחסמים) אלא אם כן מישהו יניח שם משהו שבכל זאת יחסום את המעבר). הם לסמוך על מכסי תעלות הניקוז שישמשו להם רמז יציב וקבוע במרחב בהגעה ליעד מבוקש.
- ❖ חבל למחוק לחלוטין את תוואי התעלה השקועה. אפשר להשתמש בתוואי התעלה לשתייה של מערכת הכוונה והתמצאות ברצפה, נגישה לאנשים עם מוגבלות בראיה ולתיירים שמורגלים לעקוב אחרי מערכות לסימון שבילים.
- ❖ ברחובות שלא נדרש לחצות בהם את התעלה מצד לצד כדי להיכנס לחצרות ובניינים, או כי המעבר בצד אחד של התעלה נחסם, מוצע לבצע "שטיחי מעבר" בצמתים בלבד. מידות "שטיחי המעבר" יהיו 330/130 ס"מ או 200/240 ס"מ, כאשר אורך השטיח ניצב לכיוון התעלה.
- ❖ ברחובות שנדרש לחצות בהם את התעלה בין שני צמתים, והרוחב של אחת משתי "הגדות" שלה קטן מ- 130 ס"מ במקום החציה המבוקש, יש לבצע שטיח מקומי כנ"ל במקום החציה הרצוי.
- ❖ ברחובות צרים שהתעלה מונעת בהם תנועה רציפה מצומת לצומת, יש לבטל את הפרשי הגובה האנכיים בין התעלה לשתי הגדות שלה. במקרה כזה אפשר לנקוט באחת מהשיטות הבאות –
- ❖ לרצף את הרחוב מחדש עם שיפוע רוחבי מירבי עד 1.5% לכיוון המקום שלפנים הייתה בו תעלה. לשמור על תוואי התעלה המקורי והשיפוע האורכי שלה בריצוף דומה לריצוף המקורי, רק ללא מדרגה אנכית. הפתרון כבר קיים בעכו העתיקה- בשווקים, וברחובות נוספים.
- ❖ לפרק רק את הריצוף של התעלה, ולבנות אותה מחדש באבן עם שקעוררית כך שלא יהיה הפרש גובה בין שפת התעלה לריצוף הכללי. הפתרון קיים בעכו.
- ❖ לחתוך מגדת התעלה, בשולי התעלה, רצועה ברוחב 10-20 ס"מ לפחות, ולהתקין במקומה אבני ריצוף או פס בטון או פס אלומיניום באלכסון, לכל האורך. הפתרון כבר קיים בעכו העתיקה.
- ❖ לחשוב על פתרון אחר, ובלבד שהפרש הגובה האנכי יעלם כלא היה מבלי להפסיד את היתרונות של מערכת ניקוז למי נגר עיליים.

מפתנים נחשבים ללא נגישים כאשר הפרש הגובה בדלת עולה על 2 ס"מ, ולא מטופל בסף משופע.
מומלץ להגדיר פרוייקט נגישות למפתנים בכניסה למקומות ציבוריים, לרבות חנויות ומסעדות.

ביותר מדי מקומות המפתנים מוגבהים מפני הרחוב שלא לצורך.

בכניסה לשווקים מקורים יש ספים שמהווים מכשול. בליטה מעוגלת של עמוד גרניט שוכב בכניסה המערבית לשוק הטורקי, אבן שפה בשיפוע תלול שמיועד למכוניות בכניסה לשוק הלבן, ועוד.

יש להחליף את אבן המפתן!

הפרשי גובה בתחום הדרך - מדרגות ורמפות

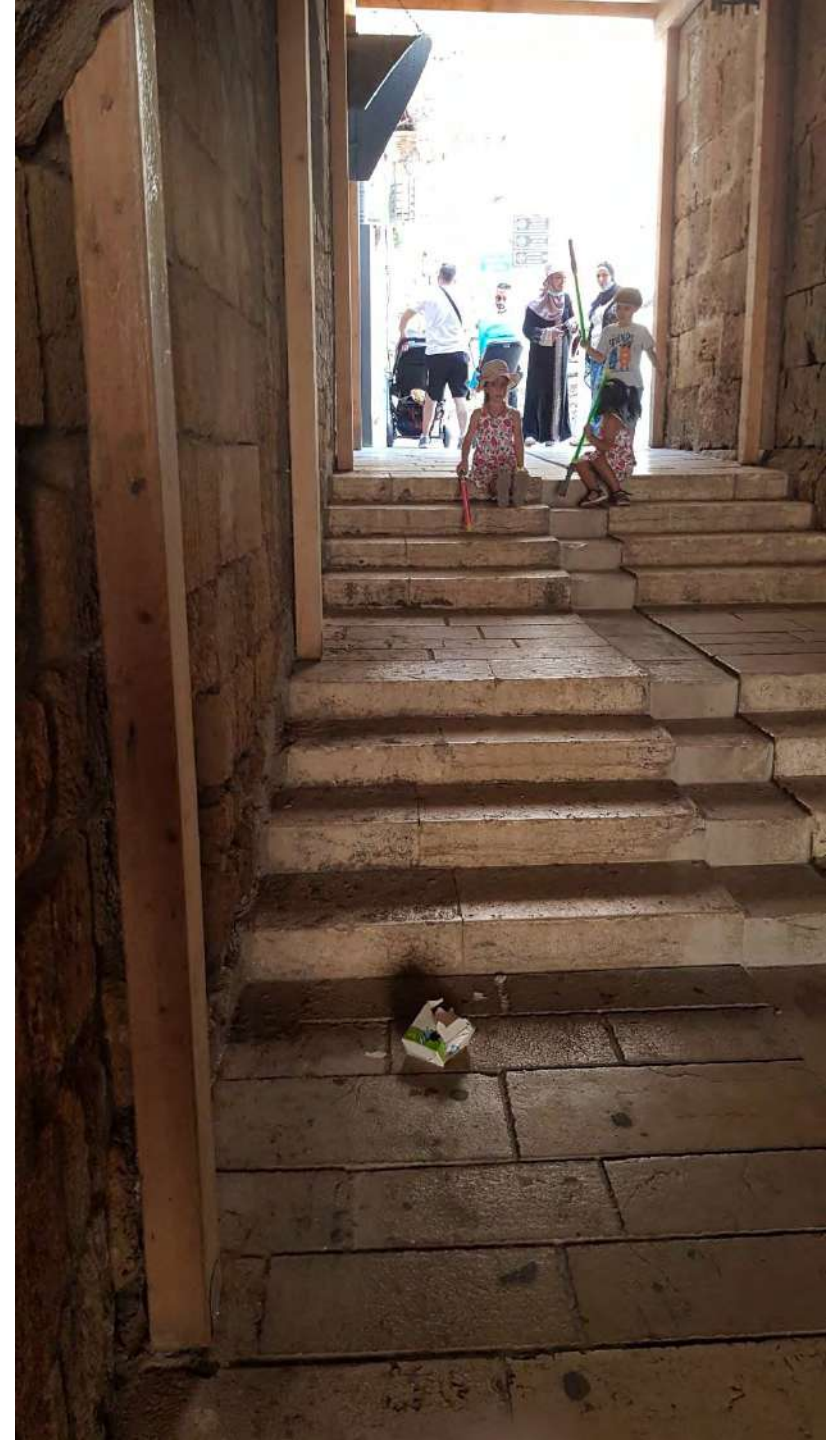
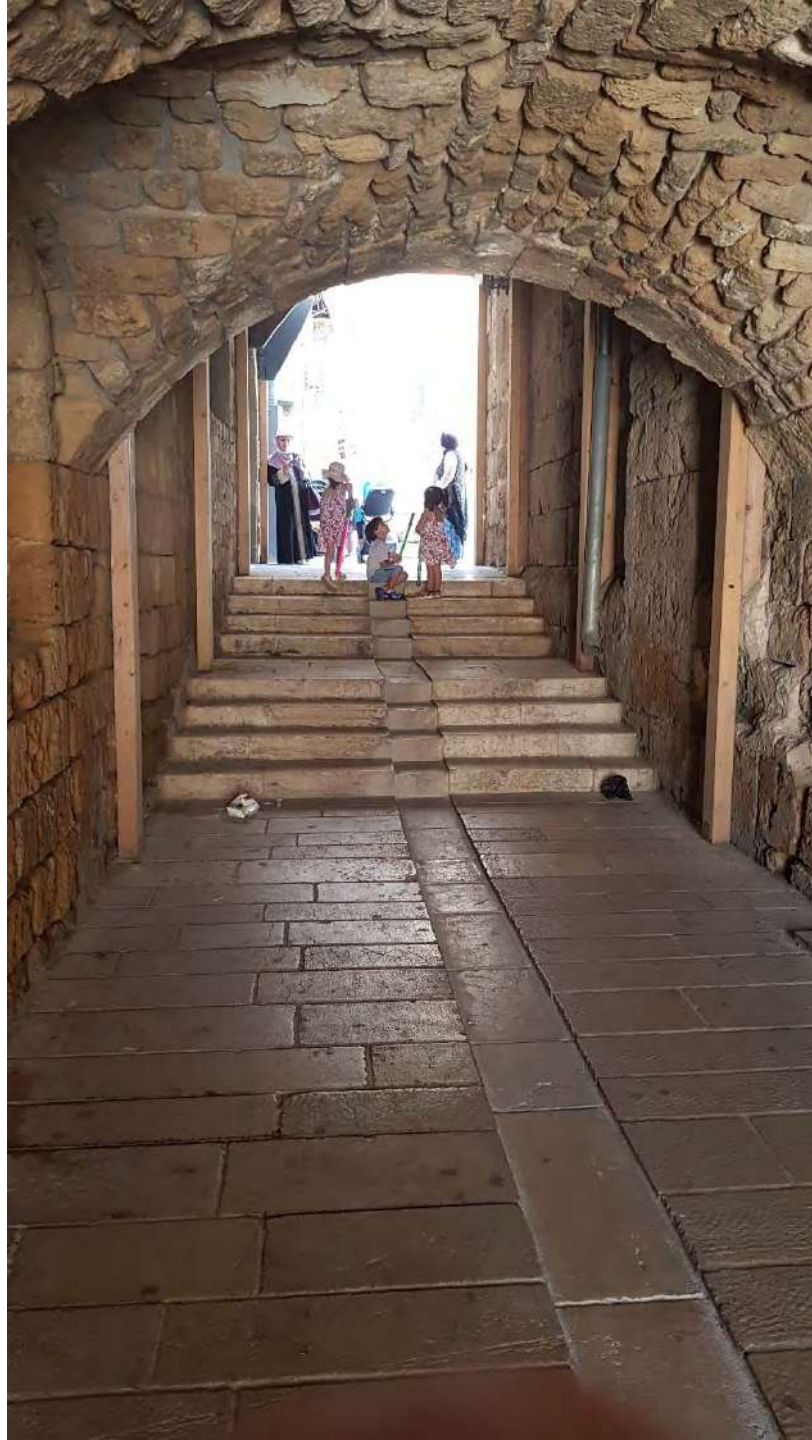
חתך המדרגות ברחובות עכו העתיקה מצוין. כעל פי רוב הן נוחות מאד להליכה.
רוחב השלח 42 – 50 ס"מ, הרום 10 – 14 ס"מ. בדרך כלל יש פודסט מנוחה אחרי 4-7 מדרגות

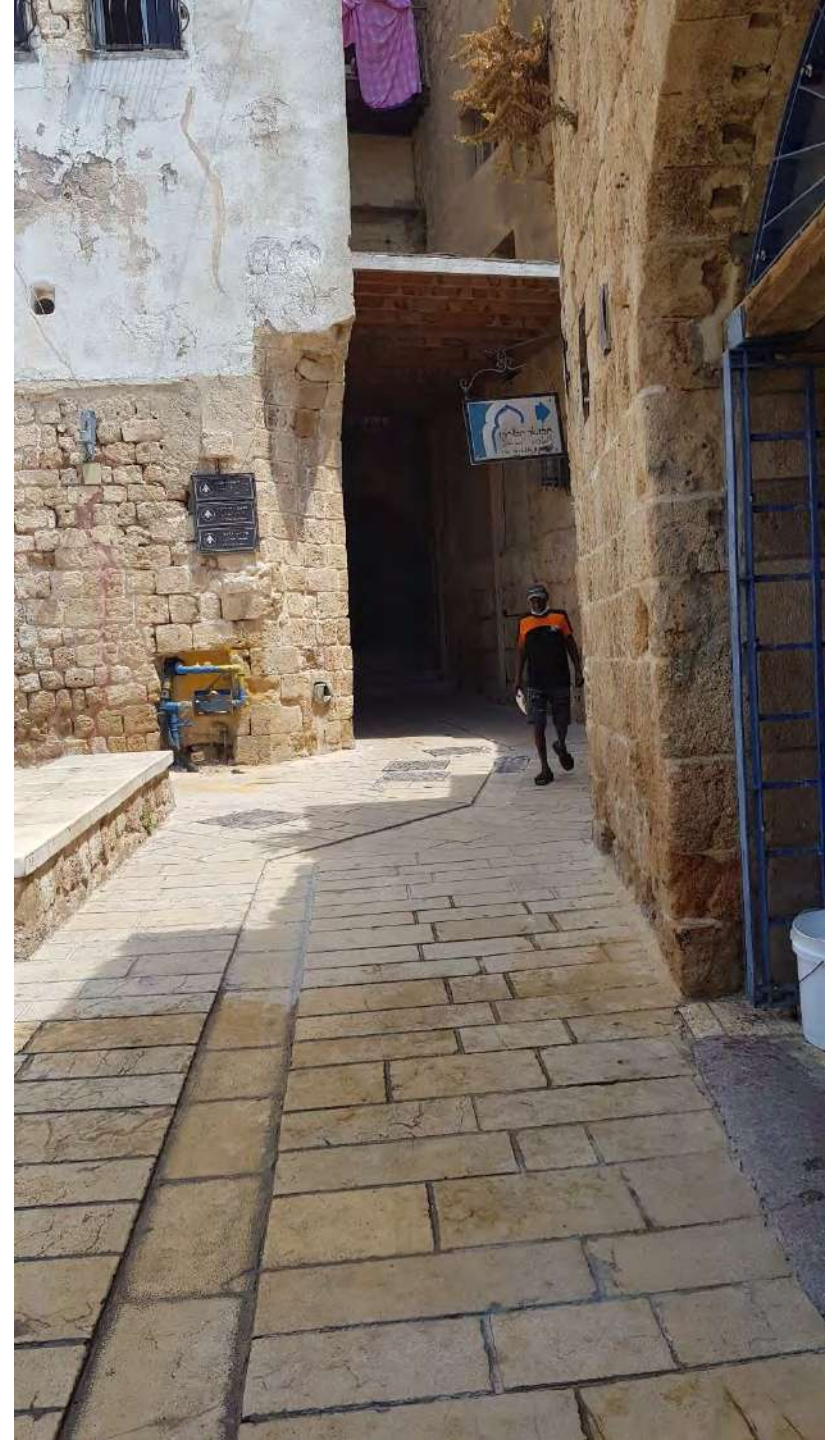
אבל:

- ❖ במדרגות כמעט תמיד חסרים מאחזי יד. ברמפות הם חסרים תמיד.
- ❖ אין לפני ירידה במדרגות סימני אזהרה לעיוורים.
- ❖ התעלה באמצע רוחב המדרגה היא מפגע מיותר.
- ❖ חלק מהרמפות במצב גרוע מאד. או שהמיקום שלהן שגוי
- ❖ חלק מהרמפות לא ראויות למעבר בכיסאות גלגלים. השיפוע חריף מדי או שהן צרות מדי.
- ❖ חלק מאבני הריצוף במדרגות וברמפות נשחק, הוא חלק מדי, מסוכן מאד.

מומלץ להגדיר פרויקט נפרד להקמת רמפה חדשה בתחום המדרגות במעבר המקורה שבין מבנה הסראיה לחמאם הטורקי

- ❖ המעבר בין הסראיה לחמאם חשוב מאד להמשך הטיוול, במיוחד של מטיילים עצמאיים. תצפית שנערכה שלוש פעמים במקום, בכל פעם לפחות שעה, הראתה שדי הרבה משפחות על ילדים מוותרות על המשך המסלול בגלל המדרגות. חבל. מי שמגיע מלמעלה כבר לא יכנס לשוק הטורקי, ולא יחווה את המעבר ממרחב מונומנטלי לשכונת מגורים צפופה, וממנה אל הפתיחה הנהדרת של העיר אל הים. חלק מהנבהלים כבר חושבים לעצמם שהמדרגות האלה הן רק תחילתו של מסע מיותר, ונמנעים גם מההליכה בדרך חלופית לאורך חומת המצודה עד היציאה לרחוב ההגנה. מי שמגיעים מלמטה למעבר המדרגות, מוותרים בגלל העגלות, ומפסידים את חוויית היציאה מהסמטאות הצפופות אל המרחב המונומנטלי הפתוח של כיכר מסגד אל ג'זאר שהולך ומתרחב עד לגן שלמרגלות החומה הצפונית.
- ❖ מומלץ להקים רמפה צמודה לדופן המזרחית של המעבר כדי להתגבר על הפרש גובה של כ- 2.4 מטרים בין שני קצותיו. מהלכי המדרגות, תעלת הניקוז והפודסטים ישמרו על מקומם וצורתם. רוחב הרמפה יגיע עד תעלת הניקוז ולא יותר, אם רק ניתן, אפילו פחות מזה. אורך הרמפה יהיה כאורך המעבר - 23 מטרים ללא פודסט ביניים, מדוד מפינת רחוב פורצי המבצר עד לשער המילוט של חצר המסגד, בשיפוע אורכי 10.5%) בערך. (לרמפה יהיה מאחז יד אחד לפחות, בצד הפונה למדרגות, אשר יקובע לקרקע. שולי הרמפה לא יוגבהו.
- ❖ ככל האפשר, יקרבו את הרמפה לקיר העתיק, מבלי לפגוע בו או ביסודותיו.
- ❖ המדרגות יקבלו מאחז יד אחד רציף בצד הפונה לרמפה. בראש מערכת המדרגות, לפני הירידה יתקינו סימני אזהרה לעיוורים.
- ❖ דלתות החמאם הטורקי ימשיכו לתפקד כמו היום, וישמר היחס הקיים בין לבין הפודסטים שלפני הפתח. הדלת התחתונה יוצאת לפודסט. אנשים שנעזרים בכיסא גלגלים יכנסו ויצאו בהתאם לסידורי הנגישות הקיימים היום.
- ❖ הפרויקט כולל הצבת שלטי הכוונה חדשים.

הפרדה מפלסית בין הולכי רגל לכלי רכב

(הרחובות הכתומים במפה)

בעכו העתיקה כמעט
שארן מדרכות. הפרדה
מפלסית בין הולכי רגל
לכלי רכב קיימת רק
במקומות הבאים:

רח' ההגנה;

רח' ויצמן;

רח' סלאח א-דין;

כיכר חיים פרחי;

רח' עומאר אל-מוכתר;

חניון האבירים;

חניון התיירות הסמוך

לגן הקסום;

קטעים מסוימים מחניון

החפיר הצפוני;

מומלץ להגדיר פרויקט נגישות להתגברות על הפרשי גובה במרחב הציבורי – שדרוג ובנייה של מדרגות ורמפות, התקנת מאחזי יד וסימנים לעיוורים

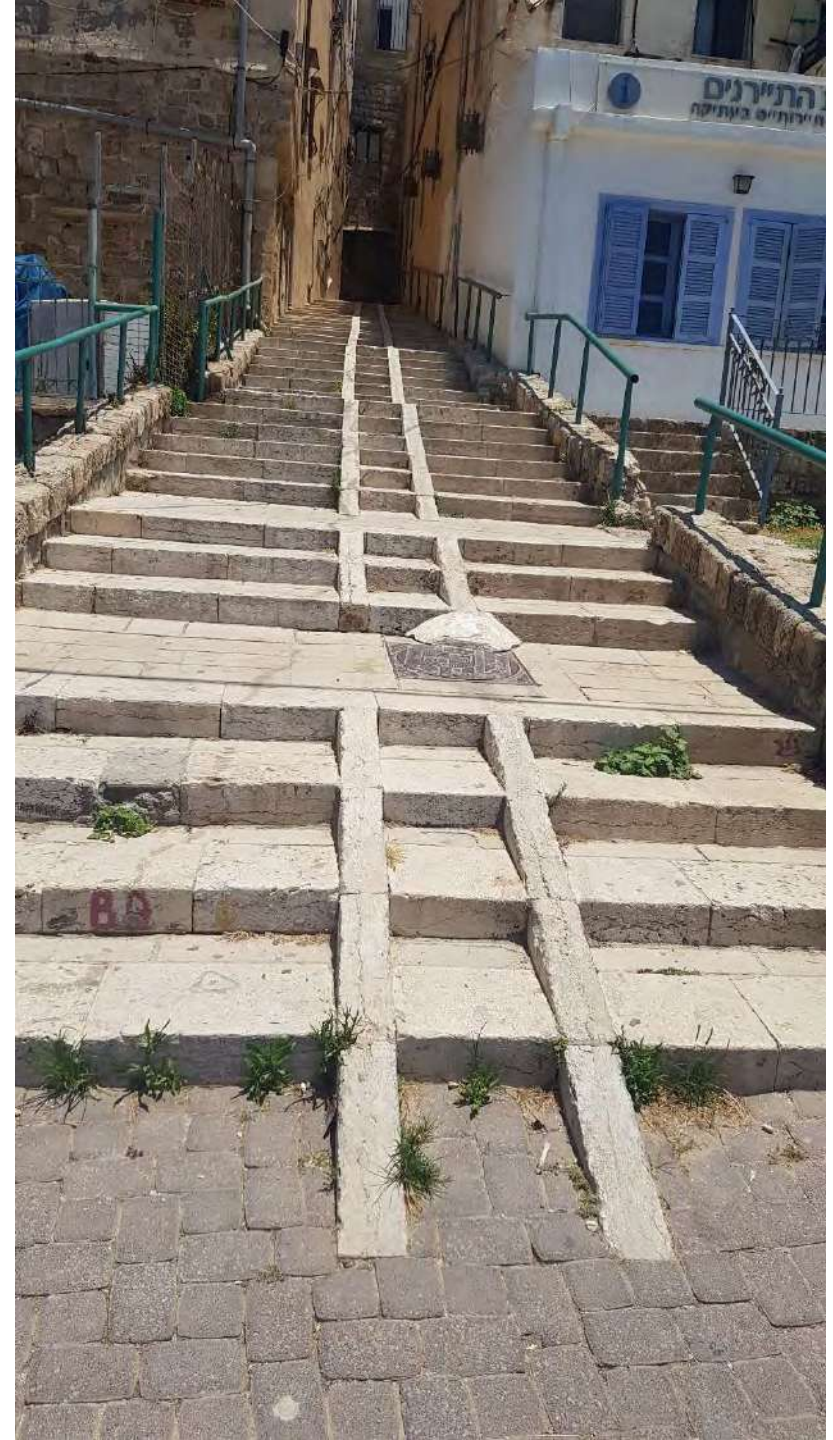
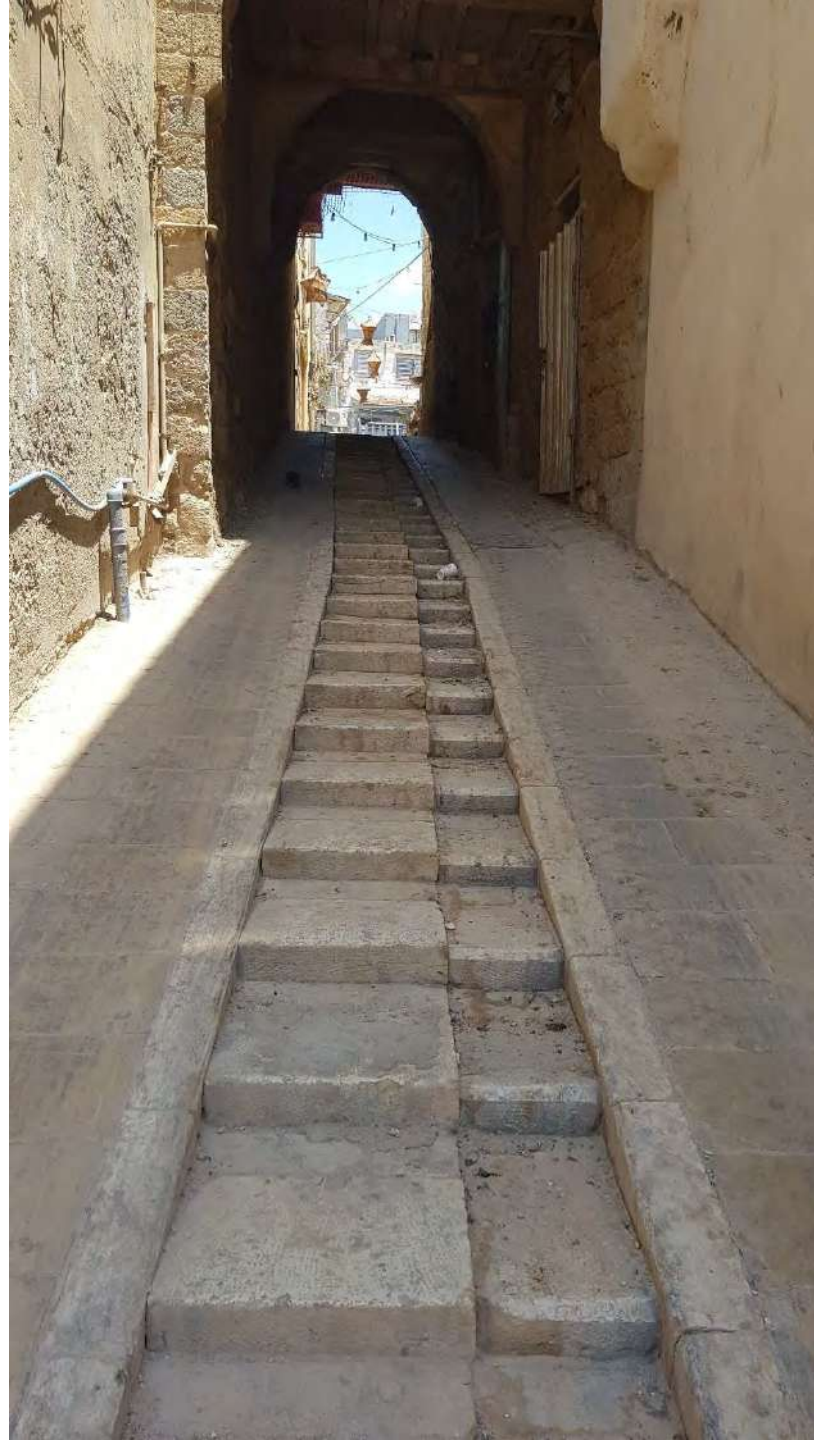
הפתרונות יתאימו להוראות ת"י 1918 חלק 2) נגישות הסביבה הבנויה מחוץ לבניין (ולתקני הבטיחות שחלים על רחובות ושטחים פתוחים בערים. היכן שלא ניתן לעמוד בהוראות מסיבות הנדסיות או מטעמי שימור יספקו חלופה סבירה לפי הוראות תקנות הנגישות שחלות על אתרי עתיקות. עבודה שנוגעת בקירות הבתים ובחומה תיעשה בתיאום עם רשות העתיקות.

- ❖ חובה להתקין מאחזי יד לאורך כל מהלכי המדרגות והרמפות במרחב הציבורי, לפחות בצד הקרוב לקיר. היכן שלא ניתן לעגן את מאחז היד לקיר (מסיבות הנדסיות או מטעמי שימור), המאחזים יעוגנו לקרקע..
- ❖ חובה להתקין בריצוף משטחי אזהרה לעיוורים לפני הירידה בכל מהלכי המדרגות (לא בפודסטים).
- ❖ חובה לבטל את תעלת הניקוז בכל מהלכי המדרגות. במדרגות התעלה היא מפגע נגישותי ובטיחותי.
- ❖ מומלץ לפרק רמפות בטון קיימות ורמפות רעועות. יש לבנות במקומן רמפות חדשות במיקום מיטבי.
- ❖ רוחב הרמפות החדשות יהיה 90 ס"מ ברחובות צרים יחסית, 130 ס"מ ברחובות שניתן לנוע בהם ברכב חשמלי קטן.
- ❖ השיפועים ברמפות חדשות לא יעלו על 12%.
- ❖ מוצע להקים שתי מעליות ציבוריות מונגשות ומפוקחות להתגברות על הפרשי גובה שלא ניתן להתגבר עליהם באמצעות רמפות. מעלית אחת בין הקטע הדרומי של רחוב ההגנה לרחובות בגוש 11 וטיילת החומה הדרומית. ומעלית שניה בין טיילת החומה הצפונית לרחוב סלאח א-דין בקצה המזרחי של הטיילת.
- ❖ (ברחובות צרים) פחות מ- 240 ס"מ רוחב, רק אם לא ניתן להחליף את המדרגות ברמפה בעלת שיפוע עד , ישאירו את המדרגות במקומן, ויוסיפו להן מאחזי יד משני הצדדים.

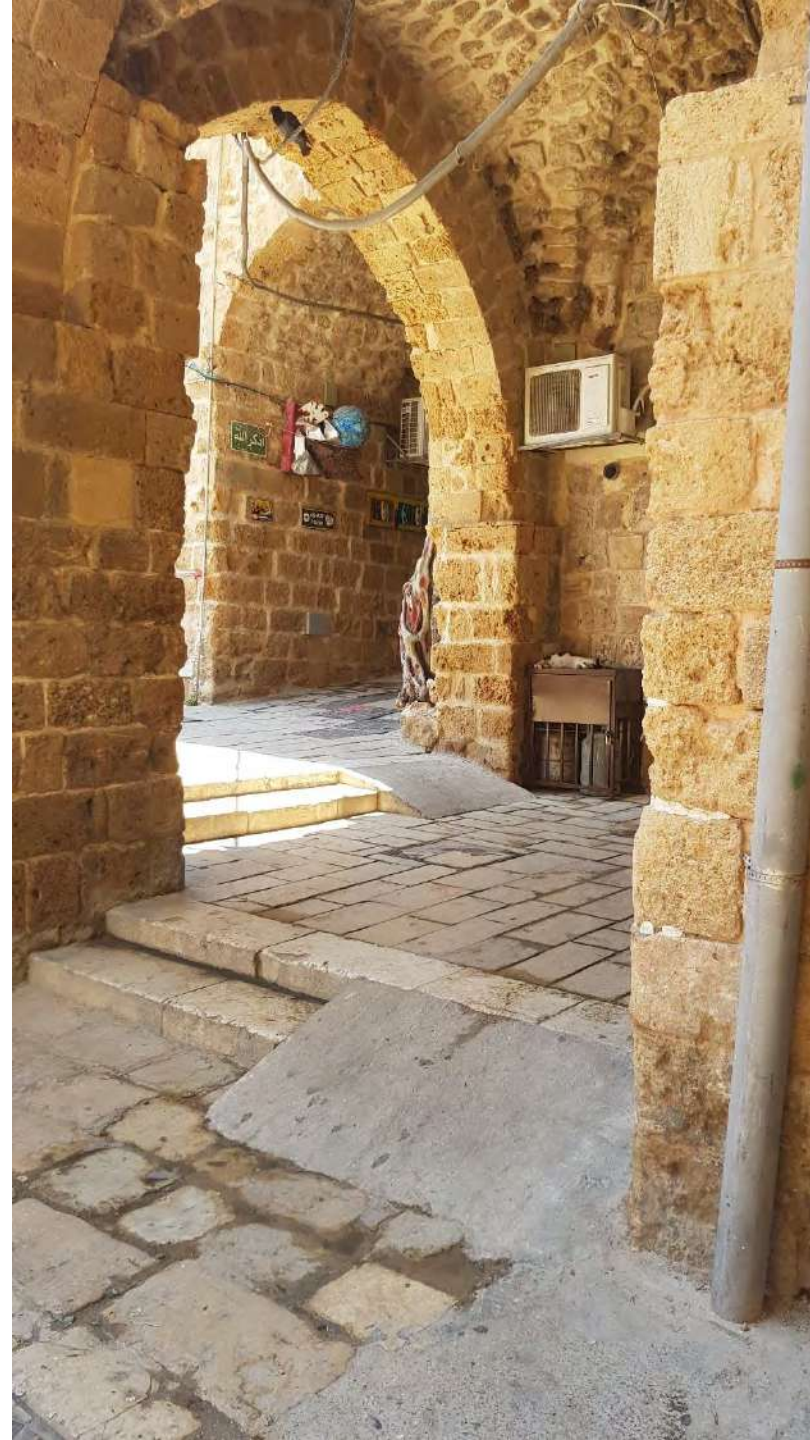

דוגמאות מצוינות של מאחזי היד שקובעו בחומה העתיקה בעכו

נגישות בטיילת החומות ובגן החפיר שלמרגלותיה

מומלץ להגדיר פרוייקט נגישות לטיילת החומה

❖ **טיילת החומה לא נגישה לאנשים עם מוגבלות בניידות, בכל חלקיה.** אי אפשר לעלות אליה במדרגות, רמפה או מעלית. אמצעי העלייה לטיילת הקיימים היום לא מתאים לאנשים עם מוגבלות.

❖ פרוייקט הפיתוח שמתנהל בימים אלה ממש בחלק הדרומי של רחוב ההגנה, ופרויקט פיתוח גן החפיר ליד החומה הצפונית/מזרחית שעתיד לצאת לביצוע בעתיד הקרוב, לא מספקים מענה להנגשת טיילת החומה.

❖ **למרות שמדובר בעתיקות, אפשר להציע פתרון משביע רצון.** לדוגמה אפשר לבנות מגדל מדרגות עם מעלית שיצא ממנו גשר שיגיע אל מפלס טיילת החומה. הפתרון לא יהרוס את החומה, הוא יכול להיות עשוי כך שיחשב לניתן להסרה.

❖ לחילופין אפשר להקים מסלול לקרוניות שינועו על מסילה חיצונית. תחנה תחתונה תהיה במפלס גן החפיר ובמפלס רחוב ההגנה, ותחנה עליונה תהיה בראש החומה הצפונית ובראש החומה הדרומית. ניתן להניח על גבי הרמפה העתיקה מדרגות עץ ניתנות לפירוק כנהוג באתרים ארכיאולוגיים.

❖ **אחרי שיסתיימו עבודות השדרוג, גן החפיר יהיה נגיש לאנשים עם מוגבלות בניידות.**

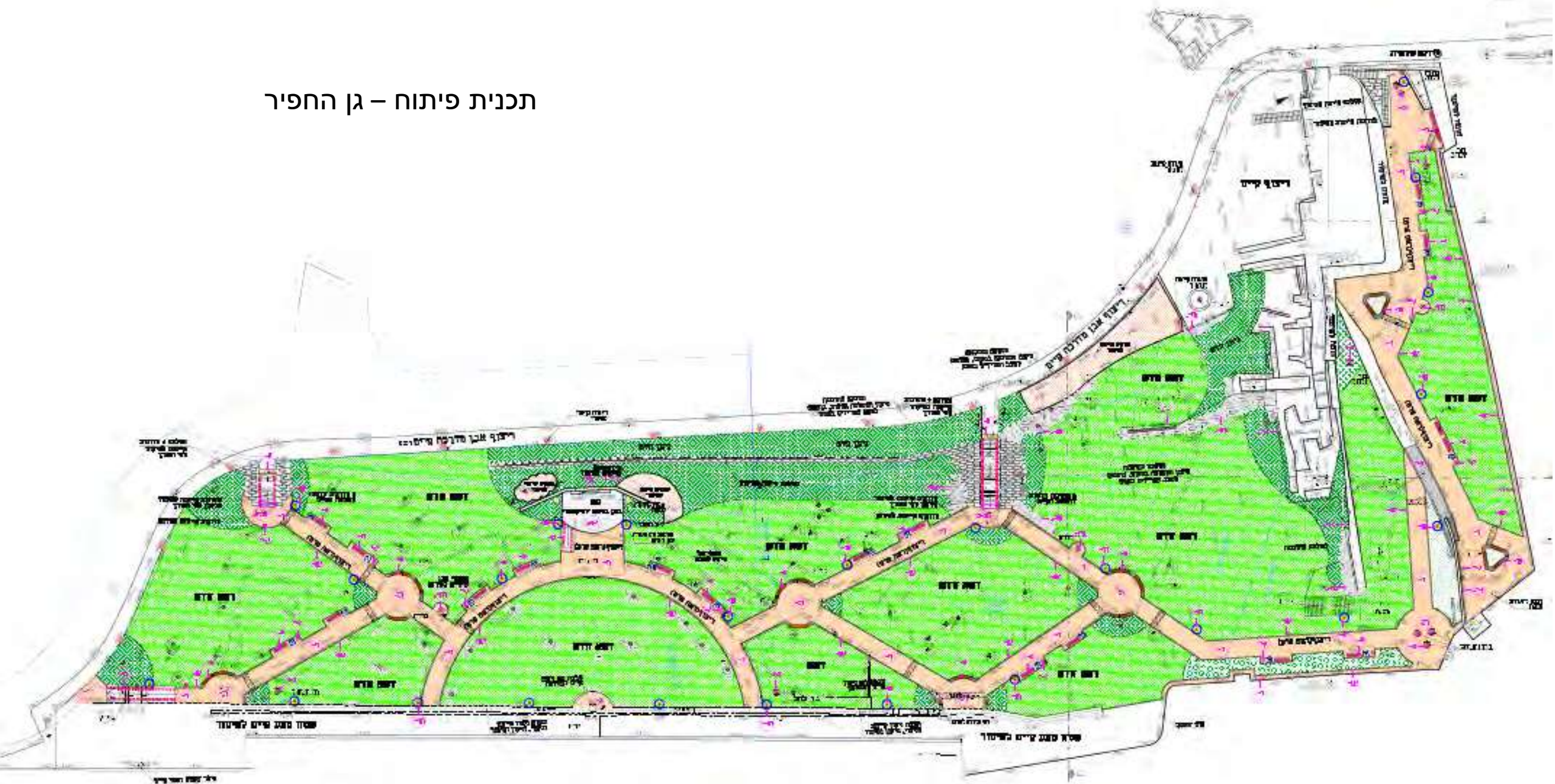
❖ ככל שהצלחנו להבין, הכניסה הנגישה לגן תהיה מרחוב סלאח א-דין, ברמפה שתיבנה קרוב לשער היציאה מהעיר.

❖ לא הצלחנו להבין איך הגן מתחבר לרחוב ויצמן.

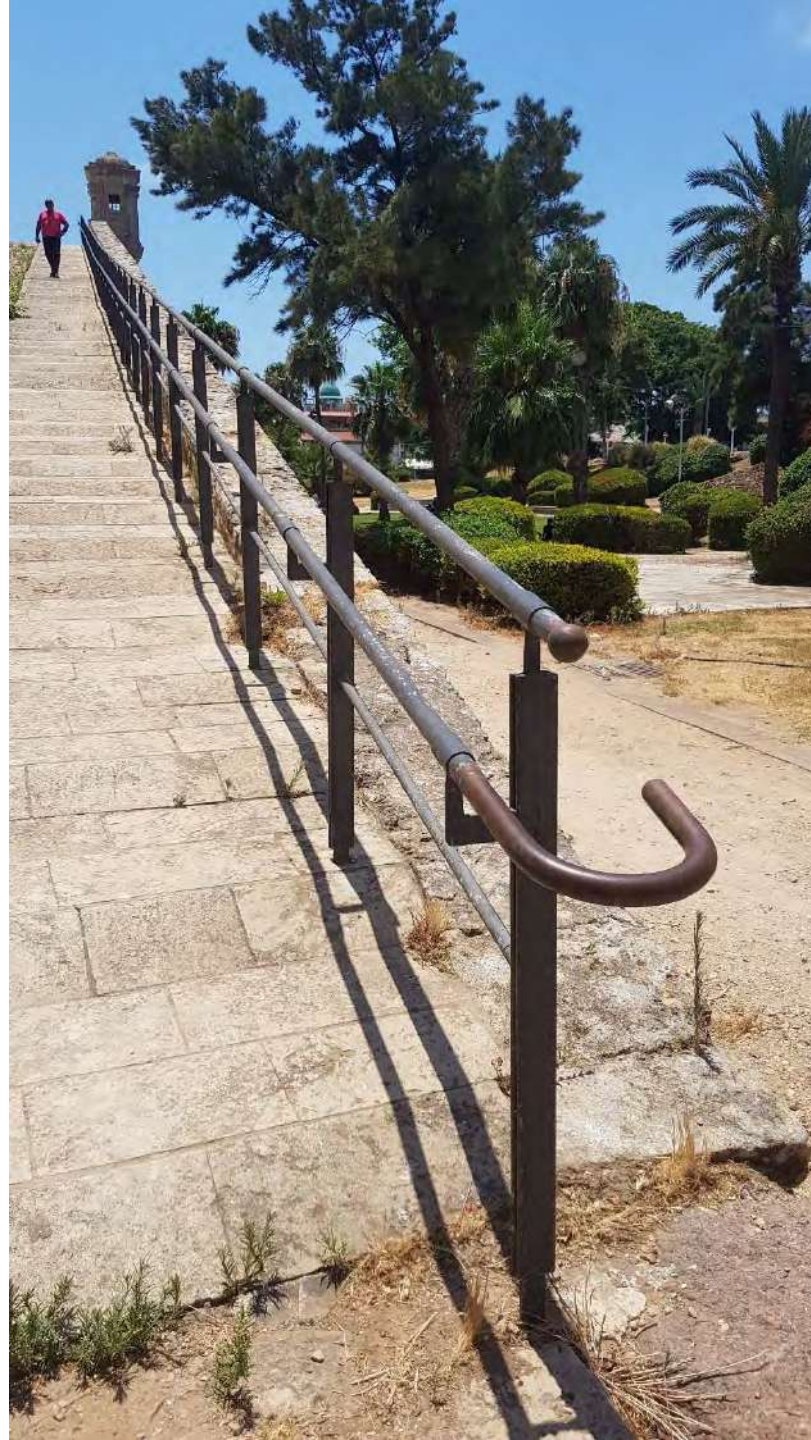
❖ הגן מתוכנן כך שקבוצות יכולות למצוא לעצמן חלקת דשא להתכנסות. לא ראינו פתרון לקבוצה של אנשים שלא יכולים לשבת על הדשא.

❖ **אם לא מאוחר, מומלץ לשקול שוב את הפרוגרמה לתכנון כדי שגם קבוצות מאורגנות של מטיילים עם מוגבלות בניידות, לרבות זקנים וילדים מהחינוך המיוחד, ימצאו בגן מקום נעים להפסקה ולמידה.**

תכנית פיתוח – גן החפיר

Doriana
דוריאנה
دريانا

82-930
84

בתי שימוש ציבוריים, מתקני מים לשתיה

בעכו יש 5 מבנים של בתי שימוש ציבוריים. הצלחנו להיכנס רק לשניים מהם.
בשניהם נמצאו ליקויי נגישות.

מומלץ להגדיר פרויקט נגישות בתי שימוש ציבוריים

במסגרת הפרויקט יקימו "תחנות ריענון" עם מים מצוננים לשתיה
וכפתור מצוקה שיתחבר לשירותי חירום.

שילוט רחוב להתמצאות – הכוונה וזיהוי.

מומלץ להגדיר פרויקט שילוט רחוב, עם דגש על שמות רחובות וכתובות בתים. השלטים יותקנו היכן שאפשר, בלי להפריע לשלוות השכנים.

יש מה ללמוד מאחרים

